

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ANY IV. NUM. LXVI - JUNY XVI - MCMXVIII

Número solt, 40 cts.

SUMARI

De mar a mar, per JOSEP M. LOPEZ PICÓ.—El Geni Portuguès, per TEIXEIRA DE PASCOAES.—La Saudade Portuguesa, per CAROLINA MICHAELIS DE VASCONCELLOS.—Apòleg de la llengua que no perdé la dignitat, per R. RUCABADO.—Proudhon i el començament del socialisme científic, per JOSEP M. TALLADA.—Enquesta Universitària.—Lafontaine en català: La granota que vol fer-se tan grossa com el bou, El corb i la guineu, La gata metamorfosejada en dona, El lleó i la rata, El colom i la formiga, la rata de ciutat i la rata del camp, per JOSEP CARNER, trad.—Els Llibres, per L. N. D'O.—Les Exposicions, per E.-M. P.—Les Revistes, per J.-V. F.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
BARCELONA

SUMARI DEL NÚMERO LXV

Ritme contra cinema, per R. RUCABADO.—El problema del cinematògraf, per J. MORATÓ I GRAU.—El centenari de Karl Marx: L'error marxista, per GEORGES VALOIS.—Informacions de «La Revista». Enquesta universitària, per ISIDRE LLORET.—Una producció inèdita de M. Costa i Llobera: Cathemerinon, de Prudenci, per MIQUEL COSTA I LLOBERA, trad.—Poetes estrangers d'avui: París-Nadal, Minut, P. O. Midi, Vetllada, Cel estrellat, Matí, L'ombra, Estrella lliscant, Ronda nocturna, Corredor, de Pierre Reverdy, per JOAQUIM FOLGUERA, trad.—La decoració de les ciutats: El monument a Monturiol, La font de la plaça de Santa Agna, per ALEXANDRE PLANA.—Els deixebles d'En Gaudí: J. M.ª Jujol, per JOSEP F. RAFOLS.—Lletres a una amiga estrangera, V, per J. FARRAN I MAYORAL.—Els llibres, per A. R. i V. i per J. Ll.—Les revistes.

Publicacions de "La Revista"

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - Barcelona

LLIBRES RECENTS

Una inserció: 5 pessetes.—Tres insercions: 10 pessetes

LLIBRES APAREGUTS :

RAMON RUCABADO
Els editors i la llibertat de l'art
JOSEP ARAGAY
La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat
CLEMENTINA ARDERIU
Cançons i el·legies
JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ
L'infantament meravellós de Schahrazada
MIQUEL POAL AREGALL
Mots plaents i desplaents
ANTONI ROVIRA I VIRGILI
El Nacionalisme
JOAQUIM FOLCH I TORRES
Meditacions sobre l'arquitectura
M. MORERA I GALICIA
Venus i Adonis
de W. Shakespeare
JOAN SACS
La moderna pintura francesa fins al cubisme
ALEXANDRE PLANA i altres
L'obra d'Isidre Nonell
MIQUEL FERRÀ
Cançó d'ahir
LL. NICOLAU D'OLWER
Literatura catalana. Perspectiva general
ENRIC JARDÍ
Les doctrines de Georges Sorel
J. M. LÓPEZ-PICÓ
Moralitats i pretextos
J. FARRAN I MAYORAL
La renovació del Teatre
E. DURAN REYNALS
Quatre Històries
JOSEP M. DE SAGARRA
Cançons d'Abril i de Novembre
FERRAN SOLDEVILA
Exili
E. PRAT DE LA RIBA
Per la llengua catalana
CARLES RIBA
Càntic dels Càntics i Llibre de Rut
MARIA A. SALVÀ
Les Geòrgiques Cristianes
de Francis Jammes

Hi han en premsa i preparació obres de Alexandre Plana, Josep Carner, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Francesc Sitjà, Josep Leonard, Guerau de Liost, Francesc Pujols, Joan Alcover, etc.

JOSEP M.ª LÓPEZ-PICÓ

L'instant, les noses i el càntic serè

Preu: 3 pessetes

JOAQUIM FOLGUERA

El Poema espars

Preu: 3 pessetes

JOAN ARÚS

El cant dispers

Preu: 2 pessetes

SARA LLORENS DE SERRA

Monòlegs per a infants

Preu: 1'50 pessetes

J. MILLAS-RAURELL

PRIMERS

POEMES
Dibuixos de Francesc Elias

Preu: 3 pessetes

JACINT M. MUSTIELES

FLAMA

POESIES

Preu: 2 pessetes

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. — N.º LXVI — JUNY 16 - 1918

DE MAR A MAR

No hi ha ceremonial de les ciutats per rebre els poetes. Nosaltres, però, que de mar a mar sentim aprop del nostre cor el cor dels amics de Portugal, volem avui saludar el poeta Teixeira de Pascoaes, qui serà el nostre hoste, amb les paraules del Maragall més nobles que tots els ceremonials i més eficients que totes les etiquetes:

La dolça Lusitània— a vora del mar gran
les ones veu com vénen— i els astres com se'n van
Somnia móns que brollen— i móns que ja han fugit.
Li van neixent els somnis— de cara a l'infinit.

Escauen aquestes paraules a la significació del poeta qui ens visita i de les joventuts aplegades al seu voltant. Escauen també a la fe que els treballadors de la renaixença catalana tenim en la vocació i en la glòria dels creadors de la renaixença portuguesa.

Els somnis que li neixien de cara a l'infinit ha volgut la joventut portuguesa arrel·lar-los i enlairar-los amb realitats d'arbres i de palaus, que també el brancam i les altes cúpules saben entre les munions humanes mirar l'infinit.

Esperança... amor... deia de Lusitània amb vaguetat suspensiva el nostre Maragall. Amor de creació bastint de realitats

l'esperançat daler: Aquesta és l'obra de Teixeira de Pascoaes i dels seus amics.

Embriagats d'història i d'esdevenidor saben dictar les possibilitats del seu poble: I la recerca de la veritat portuguesa els incorpora a la tradició per a guanyar una nova activitat moral i social.

Cerquem els llibres com el *Cancioneiro Popular* de Jaime Cortesão, *Arte de ser portugués* de Teixeira de Pascoaes, *O gênio português na sua expressão filosòfica, poetica e religiosa* del mateix Teixeira, *A Saudade portuguesa* de Carolina Michaelis de Vasconcellos. Cerquem els estudis de Ezequiel de Campos i les racials interpretacions filosòfiques de Leonardo Coimbra. Cerquem tota l'activitat de *A Renascença portuguesa*, cursos, conferències universitat popular, edicions. En totes aquestes obres, i en tota la voluntat que les ha dirigides retrobarem, més que el document accentuador del caràcter, la palpitació de la vida que afirma la raça i la pàtria, que enlaira l'idioma, que exigeix la continuïtat de l'esforç, la vigilant reintegració del poble als seus corrents. Plasmació total d'aquella ciutadania que l'espaïosa i trista Castella no sabia infantar.

El moviment de les joventuts portugueses coincideix en aquest punt amb el de les joventuts catalanes. Arribaríem a dir que,

gaudint i tot de la efectivitat nacional, es mouen com nosaltres per desvetllar la consciència nacional.

Són ja, tots plegats, com nosaltres mateixos, la història que es retroba i avança. En contacte amb l'actual moviment portuguès de les idees i de la literatura (en la coneixença de les quals ens allionava d'alguns anys ençà el nostre compatriota Ribera i Rovira), compremem la posició central de les doctrines d'Oliveira Martins i no veiem interrupció en els poetes des de Gil Vicente i Camoes fins Almeida Garret i Camillo i Joao de Deus Anthero de Quental i Junqueiro i Eugenio de Castro amb la

nova plèiade, Correa d'Oliveira, Lopes Vieira, Mario Beirao, Augusto Casimiro, Alfonso Duarte, Jaime Cortesao, Teixeira de Pascoaes.

Apuntem els noms a l'atzar. La empena espiritual fon, com a casa nostra, tots els noms en una sola empresa.

Amb aquesta salutació que hem volgut dirigir a Teixeira de Pascoaes, fem homenatge als nostres amics de Portugal i corresponem a la completa comprensió que ells tenen de les aspiracions de Catalunya i dels guanys de Catalunya que són els nostres guanys.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

EL GENI PORTUGUES

Heu's aquí l'ànima portuguesa vista pels vells i nous Poetes, pel Poble i pels filòsofs.

El futur economista, inspirat per ella, farà l'equilibri entre la producció de la terra i la de les fàbriques; fomentará la riquesa de Ceres i la de Prometeu; i el polític establirà l'harmonia entre les forces emotives de la nació, la plebs, i les forces intel·lectuals. L'aristocràcia de l'intel·ligència i la plebs passionada han d'arribar a una espècie d'acord, de la qual ha de resultar el ser aquesta sempre continguda per l'altra. Ai de les nacions i dels homes, en els quals el cor no treballi d'acord amb el pensament! Ai de les gents, en les quals els braços o les cames desitgin ocupar el lloc del cervell!

El polític, digne d'aquest nom ennoblit, farà la República essencialment lussitana; i, en aquest dia, el seu destí romandrà pres amb amor al de la Nacionalitat.

D'aquí que les meves paraules sien amb preferència adreçades a la gent jove, a fi que ella combregui amb l'ànima del nostre Poble i la compregui, estimant-la tot orientant les seves accions a la vida pública.

L'home educat fora de la seva raça, no la pot conèixer, i, de consegüent, no la pot estimar. Però el portuguès que comprendrà l'ànima portuguesa, tan original, profunda i misteriosa, contenint en si un nou sentit de la vida, una nova primavera espiritual opulent de meravelloses flors,—aquest portuguès ha d'estimar la seva pàtria.

Desvetllar en la joventut el geni nacional, per l'ensenyament dels Poetes, escriptors i artistes representatius, de la Llengua, de les Llegendes, del Paisatge i de l'Història de Portugal, és el primer deure dels educadors. No conec pitjor errament que cultivar en un poble qualitats estranyes, que no li pertanyin per naturalesa.

L'individu desnacionalitzat perd la seva presència viva, es dilueix en fantasma inerte. Veieu el que passa en la Turquia germanitzada.

El portuguès tornarà a ésser un home per l'educació del seu caràcter originari.

El nostre nomenat *geni aventurer* així com el nostre *temperament messiànic*, són les dues grans qualitats del Poble portuguès. El geni d'aventura pot traduir-se modernament en iniciativa; i al temperament messiànic, que significa confiança en un destí superior, pertany la solució del problema religiós que tant preocupa la nostra edat entenebrida d'escepticisme, tan pobre de vida espiritual, isolant l'home de l'Univers, encarrerant-lo, sense pietat, dintre del seu ser transitori, de matèria i mort.

Hi ha qui, en els nostres temps considera el sentiment de Pàtria enemic del progrés moral de la Humanitat, de les modernes idees de justícia social etc. Cal per a raonar talment desconèixer per complet la *naturalesa humana*.

La justícia social, per exemple, apenes podrà realitzar-se dintre de cada Pàtria. Una justícia per a tota la Humanitat és un somni quimèric;

equivale a demanar una faç igual per a tots els humans. Absurd!

Les Pàtries es diferencien per naturalesa unes de les altres, talment com els individus. Resulten de l'unió, per parentesc de sang, d'un cert nombre d'individus, sobre un cert territori.

Cada Pàtria té el seu Verb, i una ànima inconfondible per tant. Ara, tenir una ànima pròpia, original, correspon a tenir un mode especial de comprendre la vida, l'amor, la pietat, la fraternitat, la justícia. Cada Pàtria crearà la seva justícia futura, així com creà la seva llengua, el seu aspecte moral, etc.

I essent, ultra això, impossible *per naturalesa*, conquistar totes les Pàtries en el mateix instant la mateixa perfecció social, la possibilitat de guerra entre elles és evident.

La més salvatge atacarà la més civilitzada.

Si el meu veí fos un sant i jo fos un assassí, jo mato el meu veí. És la trista realitat! Si el meu veí fos un sant, ha d'estar sempre a punt de defensar la seva santedat. Una Pàtria, quant més justa i perfecta és la seva vida, més ha de cuidar del seu exèrcit i cultivar en els seus fills la suprema virtut de l'home, que és la heroïtat. Heroïtat i abnegació, amor, sacrifici!

L'amor de la Pàtria és la pròpia salut moral d'un Poble: el senyal del que viu.

Ara, en una Nació, encara atrassada espiri-

tualment, com la nostra, em sembla també patriòtic de cridar l'atenció del Poble per a la seva ànima revelada, a fi que ella trobi, en si mateixa, una llum guiadora dels seus actes i la energia que els provoqui i els garantitzi el succés.

Donar a la Pàtria portuguesa la consciència del seu ésser espiritual, és donar més relleu, nitidesa i vida a la seva presència entre les altres nacions i preparar-la, sobretot, per al compliment d'un alt destí.

Nosce te ipsum, deien els llatins, referint-se a l'home; la mateixa frase s'ha d'aplicar a la vida col·lectiva d'un Poble. La criatura no es coneix, procedeix tothora a l'atzar; la seva labor és hesitant; els seus passos vacil·len sobre la terra; els seus gestos no s'imprimeixen en l'aire; les seves actituds no es dibuixen i la seva ànima és incaracterística, amorfa, treballada en la boira.

Cal, abans que tot, que el País es coneixi, per a saber qui és i què desitja.

Vetaquí el treball de la nova generació, a la qual aparició correspon la renaixença espiritual de la Raça. Atravessem un període genèric de creació anímica, a la qual ha de succeir un període de realitats fecundes.

TEIXEIRA DE PASCOAES
J.-V. F. trad.

LA SAUDADE PORTUGUESA

Amb motiu de les conferències que l'alt poeta portuguès ha de donar en els «Cursos Monogràfics i d'Intercanvi» de l'«Institut d'Estudis Calalans», sobre la saudade en la literatura portuguesa, creiem oportú de traduir aquesta pàgina interessant de Carolina Michaelis de Vasconcellos on s'estudia aquell fi aspecte de la fesomia nacional de la nació germana:

Es inexacta la idea que altres nacions desconeguin aquest sentiment. Lluny és la afirmació (ja quasi quatre vegades secular) que el vocable *Saudade*—mavioso nome que tao meigo soa nos lusitanos labios,—sia desconegut dels Bàrbars estrangers (*estranger* i *bàrbar* són sinònims) ni tingui equivalent en cap llengua del món i distingeixi únicament la faixa atlàntica, faltant àdhuc en la Galícia d'ultra-Minyo.

Hi ha quatre veus peninsulars, d'origen neollatí, totes elles sinònimes de *saudade*. I totes elles foren ja citades per crítics nacionals i estrangers.

Es cert, però, que cap d'elles correspon plenament al terme portuguès. Es cert sobretot, que cap no té, en l'economia dels respectius idiomes germans, la importància i freqüència de *saudade* en la llengua portuguesa, ni tampoc el *quid*, el no-sé-què, de misterios que li és adherent.

A semblança seva usa el castellà *soledad soledades* (del mateix model etimològic, evident), l'asturià *senhardade*, de *singularitate*; el vulgarisme gallec *morrinha*, el català enyorança enyorament, usat tot sovint per Ausias March, aquest Petrarca català, en els seus sentidíssims

Cants d'amor i *Cants de Mort* i usat avui en la pròpia Castella.

Hi ha també plena concordància entre *Saudade* i la *Sehnsucht* dels alemanys tan penetrantment exterioritzada en la figura commovedora de Mignon l'expatriada i en les belles cançons de Goethe que comencen:

Kenust du das Land wo die Zitronen blühen
Nur wer die Sehnsucht kennt, weiss was ich
[leide

En totes dues vibra meravellosament l'aflicció completa de la *saúdade*; el record d'haver gojat en temps passats que no tornaran més; la pena de no gojar en el present o de gojar només en el record; i el desig i l'esperança de en el futur tornar a l'estat antic de felicitat.

Però amb tot la *Sehnsucht* alemanya té caràcter metafísic. Aspira a estats i a regions ideals, sobrehumans, al *Més enllà*.

Tot i aquestes conformitats no nego de cap manera que el dolorós i malaltís *achar-menos* d'allò que estimem—persona o cosa—provocat per l'allunyament sia corporal sia espiritual, el *ricordarse del tempo felice nella miseria* fos més freqüent del que altra hora, en la terra portuguesa, i en els segles dels descobriments i de les conquestes llunyanes en l'Àfrica, Àsia, Amèrica.

No nego que la *Saúdade* sia traç distintiu de la melancòlica psique portuguesa i de les seves manifestacions musicals i líriques, molt més del que la *Sehnsucht* és característica de l'ànima germànica. Reflectida, filosòfica, acatadora de l'imperatiu categòric de la Raó pura, o avui en dia, de l'imperatiu energètic de l'activitat ponderada, aqueixa té molta major força de resistència contra sentimentalismes deleteris.

La *saúdade* és el morir de amor (altra fa-

ceta del mateix prisma de tendra efectivitat i de lamateixa resignació passionada) són realment les sensacions que vibren en les millors obres de la literatura portuguesa, en aquelles que li han donat nom i renom. Elles perfumen el llibre afable de Benardim Ribeiro i els llibres que estilísticament deriven d'ell com la *Consolacao de Israel* de Samuel Urgue, i les *Saúdades da Terra* de Gaspar Frutuoso. Perfumen les *Rimas* de Camoens i els Episodis i les Prosopopèies dels *Lusiadas*.—Perfumen les *cartas da Religiosa Portuguesa* i les creacions més humanes d'Almeida-Garret, a Johanhá dels ulls verds i les figures totes de Frei Luis de Sousa. No falta en el cançoner del poble; no faltaven tampoc, en la seva fase arcaica, en els reflexos cultes de la musa popular que poseim, això és en els *contars d'amor i d'amic* dels trobadors galaico-portuguesos.

Es ver que en els temps arcaics, els trobadors no conglobaven sempre clara i definitivament els sentiments tots que avui constitueixen la *saúdade* en aquest mateix i únicament en aquest vocable.

Les formes primitives *so-e-dade so-i-dade su-i-dade* encara no s'havien cristal·litzat en el més melodiós de *saudade*. Més melodiós, i també més expressiva per haver-se fusionat inconscientment amb l'idea de *sa (l) udade* o *salvacao* i redempció de l'ànima. També es referien essencialment a l'estat de solitud i abandon del que està trist.

Però les qualitats tendres, suaus, sotmeses, resignades de passió portuguesa, verament ja hi són.

Alguns trobadors havien àdhuc arribat a lligar a *soidade* la significança de sensació *soidao* o *solidao* i d'abandon que inspiren l'amor i l'absència:—nostàlgia per tant.

CAROLINA MICHAELIS DE VASCONCELLOS
J.-V. F. trad.

APOLEG DE LA LLENGUA QUE NO PERDÉ LA DIGNITAT

A IVON L'ESCOPI

Las enfi d'eixuta austeritat, Fulvi, nou Doctor Faust, llença un dia al foc els llibres i al carrer la pròpia consciència.

Anys i anys de silenci no el corsecaren prou. Sent la sang temerària que li bull i el governa. Ix enfora, en cerca dels set pecats.

Despullà's la intel·lectual vesta, i trobà

desseguit la dona de plaença. Fulvi l'abraçava silenciosament.

—Au—ella li feia—digue'm alguna dolçor.

—Què vols que et digui?

—Digue'm: rata dels meus ulls.—Rata-dels-meus-ulls. Estranyes paraules. Volgué dir-les, i la llengua se li féu rígida. Avesada al

silenci i als termes doctes, malgrat el cos i l'ànima s'abandonessin a l'orgia, la llengua no sabia amollir-se. Fulvi, per a no dir els mots inusats, deixà la pecadora.

Llavors baixà a un catau de gent de la vida. Pren les cartes i alça la copa, mut.

—Què, que no ets dels nostres!—li deien—Perquè calles?

—Què voleu que digui?

—Au, trinca. Enlaire Sant Dimoni!—Enlaire... La llengua se li atravesà en la boca. Vet'aquí. Els braços i les cames, el cor i la voluntat es rabejaven a l'orgia, però la llengua se'n donava de menys. No reeixí pronunciar el descarat brindis. Sortí de la timba.

I es féu lladre de camí ral. El cap de colla

li ensenyà les pràctiques del mester.—Pren el burgès pel ganyot amb la mà esquerra, i amb la dreta li poses l'arma al ventre, i li fas: au, enza, l'argent o les tripes.

Preparada la teoria, Fulvi embesteix al primer que passa. L'agafa pel coll amb la mà dreta i amb l'esquerra li encarà l'eina. I en anant a proferir l'intimació, tan estranger fou el ressó en sa boca, que, espantat ell mateix, llençà l'arma i fugí.

I tornà a casa seva, comprà nous llibres i recollí del carrer la consciència. La seva llengua tota sola, qui a la degradació repugnava, quan cos i ànima eren ja dats al diable, l'havia salvat.

R. RUCABADO.

PROUDHON I EL COMENÇAMENT DEL SOCIALISME CIENTIFIC

L'importància evident que el Socialisme va prenent cada dia i prendrà més encara l'ensent-demà de la guerra, obliga a conèixe'l en la seva gènesi científica i a estudiar-lo en la seva diversitat d'aspectes. En el nombre darrer i amb motiu del Centenari de Karl Marx, reproduïem ja un interessant article de Georges Valois sobre l'esmentat economista alemany. Avui el nostre col·laborador J. M. Tallada parla de P. J. Proudhon i l'inici del Socialisme científic a França.

I

Les idees i la vida de Pere Josep Proudhon són poc conegudes entre nosaltres. Si preguntem ¿qui era En Proudhon?, la majoria sols vos podrà respondre que era aquell que va dir que la propietat era un lladronici i uns quants podran afegir a això que per ell fou influenciat En Pi i Margall en sos programes federatius.

I aquest desconeixement és veritablement una injustícia que hom comet envers aquell home qual vida sencera, i vida d'activitats excepcionals, va ésser consagrada a la lluita en favor dels obrers; això és poc per al qui d'un socialisme ple de somnis, de teories allunyades de la realitat va començar-ne de fer una doctrina tenint la ciència per base, utilitzant aquesta ciència com a ariet destructor dels fonaments en què s'aguanta l'actual societat capitalista.

I no sols aquest deute d'agraïment ha d'impulsar-nos a estudiar les idees d'un Proudhon sinó que aquest estudi pot tenir una finalitat

pràctica si considerem el molt que aquelles idees influencien el sindicalisme revolucionari actual. No hi ha més que fixar-se, per a quedar-ne convençut, en el despreci amb què el sindicalisme parla de l'Estat, en la seva concepció d'organitzacions econòmiques autònomes i fins en la forma federativa que ha adoptat l'organització del conjunt de sindicats.

I encara a Catalunya té més importància aquest estudi perquè el moviment català, a conseqüència del veïnat francès, de ses relacions amb els homes qui en la Internacional es posaren enfront de Marx, potser fins per característiques nacionals, ha rebut l'influència de moltes d'idees proudhonianes.

Donar idea de les doctrines de Proudhon i de la influència que encara exerceix sobre el modern sindicalisme és l'objecte d'aquest treball,

*
**

I

Es completament impossible fer-se càrrec de les idees d'un home sense conèixer la vida d'aquest home, les condicions del temps en què visqui, el mitjà en què la seva activitat se desenrotlla. Les idees no neixen per generació espontània, perquè sí, sinó que el neixement de determinades idees suposa ja l'existència anterior d'altres idees que li han de servir de fonament, així com les noves evolucionant i amb les addicions que el poder creador de l'home hi faci s'han de convertir en noves expressions de la mentalitat humana.

Tot això fa que l'estudi i exposició de les creacions de la intel·ligència no hagi de fer-se isoladament sinó que ha d'anar acompanyat d'una descripció de persones i de fets. Adquireixen així més relleu les idees, reviscudes en son escenari natural, i amb aquest relleu és major sa força de penetració i convenciment. No hi ha punt de comparació entre l'interès que en nosaltres desperti una obra dramàtica llegida, o representada amb homes que encarnin els personatges i dintre d'un mitjà representant ben bé el lloc i temps ideat per l'autor.

Ultra això, la vida d'un home té sempre un alt caràcter educatiu, àdhuc prescindint de les idees que aquest home representi. Quan veiem l'egoisme de molts, quan per a trobar un home que se sacrifiqui pel bé dels seus semblants és precis buscar molt, és cosa que sempre conforta el poder admirar vides totes elles esmersades en bé de l'humanitat; l'acció del modest obrer, de l'home nascut en les més humils capes de la societat que per esforços de sa voluntat sobrehumana consegueix sortir de la ignorància i amb els coneixements treballosament adquirits emprèn una lluita de cada hora en pro de la Justícia en les relacions humanes; o bé la d'homes nascuts dintre la burgesia, rodejats de comoditats i plaers, i que no dubten en comprometre llurs prestigis literaris i llur posició social per acudir amatents als crits d'engúnia i malestar que les masses treballadores llencen i encesos en sant amor de fraternitat empleen diners i esforços en buscar milloraments en la organització social.

Això té un gran valor per a tots; és com una alenada d'aire pur que atenyem respirar, i que ens retorna la fe un poc esmorteïda i ens empeny a donar un pas més en nostra via.

La vida d'En Proudhon és una d'aquestes

vides que fortifiquen la voluntat i animen a la perseverància en l'ideal en mig de les majors contrarietats.

II

Va néixer Pere Josep Proudhon el 15 de gener del 1809 a Besançon. Els seus pares eren Claudi Proudhon, d'ofici boter, molt honrat i treballador, però de no gran intel·ligència, i Catarina Simonin que havia estat cuinera abans de casar-se. Ja nat Proudhon, el seu pare va posar una petita cerveseria, però el seu caràcter recte que l'impedia fer ganàncies il·lícites, no permetent que al seu establiment hi anessin certa classe de dones, ni s'hi donés cap escàndol, no era el més a propòsit per a atreure-li la clientela d'aquesta classe d'establiments i ben aviat va haver de plegar i anar-se a establir d'agricultor en una finca dels voltants de la ciutat.

El noi, que havia començat ajudant al seu pare fent de moço a la cerveseria, ja aquest agricultor, va encarregar-se de guardar unes vaques i portar-les a pasturar. La soledat i la contemplació de la Naturalesa conviden a meditar. Elles van contribuir a la formació del caràcter, quelcom esquerp, de Proudhon. D'aquesta vida el va treure la bona voluntat d'un amic del seu pare qui va aconseguir que se l'admetés gratuïtament en el col·legi reial de Besançon on va ingressar a les darreries de l'any 1820.

La vida de col·legial no li fou dolça per això, car sa família estava molt mancada de recursos. Modestament vestit, sense llibres moltes vegades per a estudiar, havent-los de demanar deixats a sos companys o anar a la Biblioteca municipal, havent d'aprofitar les hores lliures per ajudar en les feines del camp a son pare, treballant de valent en les èpoques de vacances, tot això el feia pensar amb amargor en la vida que portava tan diferent de la que portaven la major part dels seus companys de col·legi, i va començar de fer-li tenir odi contra una organització de la societat que an això conduïa. Però mai no va sentir odi contra les persones, conservant sempre bones relacions d'amistat amb companys de col·legi rics.

Però les estretors en què vivien sos pares, i l'haver perdut un plet, els obligà a treure al noi del col·legi i posar-lo a fer d'impressor

quan tenia 18 anys. Als 20 anys ja guanyava el suficient per ajudar a la seva família. El seu amor a la independència queda satisfet al guanyar-se ja el pa que menja i li féu escriure més tard en ses memòries el següent: «Jo me'n recordo encara amb delícia d'aquell gran dia en què mon componedor va ésser per a mi el símbol i l'instrument de la meua llibertat. No podeu tenir idea de la voluptuosidad immensa de què s'omplí el cor d'un home de 20 anys que es diu a si mateix: «Ja tinc un estat; ja puc anar per tot. No necessito a ningú».

De 1830 a 1833 i per a perfeccionar-se en son ofici va donar un tomb per diverses poblacions de França i Suïssa tornant a Besançon en 1833 i entrant de corrector a la impremta Gauthier on guanyava 100 frs. mensuals.

Es d'aquests primers temps de sa vida obrera que data la seva set de saber, els començos dels seus estudis, fets sense mestre, ordre ni mètode, llegint, estudiant i meditant sobre totes les matèries que li queien a les mans. Apren ell sol l'hebreu, profunditza estudis sobre la gramàtica, s'ocupa de filosofia i de teologia i poc a poc van formant-se en son cervell totes les idees i concepcions que han d'ésser les característiques de la seva doctrina.

El desig de millora el féu juntar-se amb dos altres companys i fundar una petita impremta, però falta de salut d'ell i incapacitat dels dos socis féu que portessin una vida amoïnada i a l'últim en 1838 tinguessin de plegar amb deutes. Potser és d'aquest temps la simpatia amb què sempre tracta la petita burgesia.

Però la passió de l'estudi el dominava ja i així havent obert l'Acadèmia de Besançon un concurs per a donar una pensió de 1 500 francs anuals, durant tres anys, a un jove aprofitat per a perfeccionar sos estudis, ell s'hi presentà i va ésser l'elegit el 23 d'agost del 1838. En l'escrit que va presentar per a obtenir el premi s'hi llegeixen les següents línies que marquen ja la direcció de la vida de Proudhon. Deia: «Nat i educat dintre la classe obrera, i pertanyent a la mateixa avui i sempre, pel cor, el geni i els costums, la més gran alegria del candidat si obté els vostres vots, serà d'haver atret en sa persona la vostra sol·licitut sobre aquesta interessant part de la societat anomenada obrera, d'haver estat jutjat digne d'ésser el seu primer representant prop vostre i de poder en endavant treballar sense re-

pòs amb la filosofia i amb la ciència, amb tota l'energia de la seva voluntat i tot el poder de son esperit, per la llibertat completa de sos germans i companys.»

Ja a Paris des del mes de novembre, havent d'ajudar a mantenir a la seva família, al mateix temps que estudiava, havia de treballar un xic i feia de corrector a un periòdic i escrivia articles per a una enciclopèdia catòlica.

A mida que anava avançant en sos estudis, ses idees s'anaven concretant i després de dos memòries en què encara no es veu clar el camí que seguirà, la publicació de la memòria sobre la propietat fixa definitivament la seva posició. En Proudhon serà un reformador de la societat, farà la crítica de l'actual i mostrarà el camí de noves formes d'organització. Podrà contradir-se alguna vegada, però els punts principals de la seva obra serà el començ d'una època en l'història de les noves doctrines.

III

Les doctrines de Proudhon sobre la propietat són potser entre totes les d'aquest autor les que més popularitat han atès. La multitud és amiga de les fórmules simples. El polític que logra reduir son programa a unes quantes fórmules, a una frase, a una paraula té ja molt d'avançat per a endur-se'n darrera seu una part del poble. Així la frase de «La propietat és un robatori» ha fet fortuna i la diuen amb convenciment nostres socialistes i sindicalistes i la repeteixen amb una mitja rialleta burlesca, que no pot amagar la por, els nostres burgesos incrèduls respecte a canvis en la organització econòmica de la societat.

El llibre en què Proudhon donà a conèixer ses idees va aparèixer en juny del 1840 sota el títol de ¿Què és la propietat? Més tard, en abril del 1841 i en gener del 1842 va completar sa teoria amb dos memòries titulades: «Carta a M. Blanquin i Advertència als propietaris».

En Proudhon, amb aquella ingenuïtat i bona fe pròpia de tots els reformadors, tenia una confiança il·limitada en la virtualitat de ses idees. Són molts els qui creuen que el món és dolent i està mal organitzat perquè no coneix la veritat, i que si aquesta veritat és predicada als homes tot seguit ha de reunir suficient nombre d'adeptes per a imposar-se.

Així, abans de publicar l'obra sobre la propietat, escrivia a un amic seu «Déu vulgui que trobi editor per al meu llibre; potser això sigui la salvació de la nació. Que es llegeixi i serà la fi de la societat vella.»

Inútil és dir que l'obra va aparèixer i el món no es va commoure. L'esforç d'un home no és prou per a transformacions tan grosses. Arquímedes necessitava per a treure de lloc la terra, ultra del seu esforç, una palanca i un punt d'apoi.

I no obstant el llibre sobre la propietat pot dir-se que obre capítol nou en l'història de les doctrines socialistes. Clar és que en ell s'hi conserva encara molt del to declamatori propi de la literatura pre-socialista, que en ell hi han violències d'expressió, com per a fer més impressió de revolucionari al públic que l'havia de llegir; però està escrit d'un mode molt diferent a com ho feien els escriptors socialistes d'aquell temps. Saint Simon, Fourier, considerant exposaven noves organitzacions de la societat imaginades per ells, en la quietud de llurs cambres de treball; combinacions artificials sense punts d'apoi ni en l'història, ni en l'evolució del món, ni en el coneixement de la psicologia de les multituds. Eren teories fetes prescindint de la ciència, deixant-la de costat. En canvi En Proudhon, per a la seva crítica veritablement demoledora de la propietat, fuig d'idealismes i apoiant-se exclusivament en la ciència, amb tota fredor examina una a una totes les justificacions que de la propietat s'han intentat i va mostrant la buidesa de ses afirmacions, la falta de fonament de sos arguments.

En Carles Marx que tant va atacar a En Proudhon ha dit no obstant referint-se a aquesta obra: «Proudhon sotmet el principi fonamental de l'economia política, la propietat, a un examen crític, el primer decisiu sense contemplacions, i científic al mateix temps. És això per a la ciència un progrés, que és la seva obra, progrés i fins revolució de l'economia política, fent possible per la primera vegada la constitució de la Economia política en ciència efectiva.»

¿En què es basa el dret de propietat? Quina explicació es pot donar de que uns tinguin terres i cases i d'altres no; de que uns siguin posseïdors de les màquines de producció i d'altres no tinguin més que la seva força de treball, de que uns tinguin capitals que els permetin viu-

re còmodament sense treballar, i que d'altres per a menjar pa hagin de guanyar-lo amb la suor del seu front?

El dret de propietat se fonamenta en la ocupació, diuen alguns. L'invenció de les paraules meu i teu va consistir en que alguns homes se van establir en un tros de terra i van acordar que d'allò sols n'havien de disfrutar ells, impedint que se'n servissin d'altres, inclús per la força si era precís. I en el cas que aquestos altres fossin més forts que els propietaris, els hi prenien violentment i ells eren els ocupants i per tant quedaven investits amb el títol de propietaris.

I així per herències, invasions, conquestes i expoliacions s'arriba als propietaris d'avui.

Mes si es vol fonamentar el dret de propietat en la ocupació s'ha d'admetre que tots tenim dret d'ocupar, perquè sinó deurien explicar-nos perquè uns tenen aquest dret i d'altres no.

I si tots tenim dret d'ocupar, les terres per exemple, abans de convertir-se en propietat de un, eren propietat general. Falta doncs que ens expliquin en què es fonamenta el dret d'una persona a apropiarse un objecte de propietat general.

Per a altres el fonament de la propietat ha de buscar-se en el treball. Mes els objectes, els productes no es creen del no res; es necessiten primeres matèries, es necessiten eines de treball; i com justificar la propietat d'aquestes? El treball no és creador del dret de propietat més que sobre el producte. Com diu Proudhon amb una frase marcadament socialista «el treballador conserva, encara després d'haver rebut son salari, un dret natural de propietat sobre la cosa que ha produït». «La propietat no és més que el dret sense dret que el possessor o fals propietari s'atribueix sobre el producte del treballador, dret que segons casos porta nom de arrendament, lloguer, renda, interessos, profit»

Altres són més lògics i diuen que es fonamenta la propietat en les lleis. Clar que la societat és sobirana de si mateixa i pot donar-se les lleis que cregui més útils. Però el que la societat ha fet, ella pot desfer-ho i si un temps ha cregut convenient per a son progrés el legitimar la propietat privada, pot arribar un altre temps en què cregui necessària una transformació més o menys radical en la seva organització econòmica.

Si doncs no es troba un fonament natural al dret de propietat privada els primitius occupants de la terra van apoderar-se del que no era seu i per tant la essència de la frase d'En Proudhon de que la propietat és el lladronici queda justificada.

I aquí perquè és de justícia cal que hi fem una aclaració per què a un hom sols deu fer-se'l responsable d'allò que en realitat ha dit no del que els altres facin dir-li. I el fet és que tota aquesta argumentació que fa En Proudhon sobre l'origen del dret de propietat, argumentació que sols he fet que exposar, no es refereix per a res als propietaris actuals. En cap pàgina de sos escrits pot trobar-s'hi cap frase que permeti d'afirmar que la paraula propietari sigui equivalent a la de lladre.

No pot culpar-se als propietaris actuals per una organització de la societat que no és obra seva, que ja hem trobat feta, que encara que haguessin volgut els hauria sigut molt difícil de canviar. Si a alguns ha estat sols la herència la que els ha donat el que tenen, d'altres ho deuen en gran part al seu treball. ¿I quina culpa tenen ells de que la forma de remuneració actual del treball, i l'interès i la venda els hi hagin permès, quasi diríem obligat a quedar-se amb una part del producte superior a la que en justícia els hi pertocava? No hem d'oblidar que en nostra societat juguen forces socials contra les quals poc poden els esforços isolats d'uns quants homes i que sols d'elles hi ha que esperar la transformació de les organitzacions actuals.

I de fet aquesta transformació en allò referent a l'idea de propietat s'està realitzant. Ja no es

té el respecte a la propietat privada que fins fa poc caracteritzava a l'Estat. ¿Què és més que un atac a la propietat privada la expropiació forçosa per causa d'utilitat pública, per la que quan l'Estat o un Ajuntament necessiten un terren o una casa per a fer-hi passar una via pública, obliga el propietari a vendre-l'hi i ni tan sols li paga el preu que el propietari en demana, sinó el que els pèrits creuen just? I el mateix passa amb les conversions del Deute Públic per les quals aquelles persones que han comprat paper de l'Estat sabent que els donaria un interès per exemple del 4 y 1/2 per 100 de sobte veuen rebaixat aquest interès al 4 i amb la possibilitat de que amb el temps sofriixin noves reduccions. ¿No són també limitacions a la propietat certes lleis hipotecàries i gran part de la legislació social?

I si paral·lelament a totes aquestes limitacions del dret de propietat privada anem veient els avenços de la propietat col·lectiva, i veiem als Estats anar-se fent amos dels ferrocarrils i tenir per diversos motius fàbriques de mistos i tabacs i explosius, i als ajuntaments exercir la indústria dels tramvies i del gas i electricitat i vendre aigua i fins carn i pa en algunes poblacions, forçosament hem d'admetre que la idea de propietat està en crisi, que ha entrat en una evolució que sabem com comença, i encara que és difícil predir amb exactitud fins on ens portarà, sí que sabem que va treient atributs a la propietat privada i s'encamina cap a formes en què la organització econòmica estigui més en harmonia amb la idea de justícia.

J. M. TALLADA.

INFORMACIONS DE "LA REVISTA"

ENQUESTA UNIVERSITARIA

Com un document interessant a les finalitats de la nostra Enquesta reproduïm uns fragments del Missatge que la Junta Permanent del Congrés Universitari Català ha dirigit a la Mancomunitat de Catalunya. Incorporeu l'Universitat a les vostres empreses, ens deia un professor estranger La Universitat com les dones madures es mostrarà propícia a entregar-se a la joventut. ¿Perills de la vel·leïtat? Avui per avui no fem més que reproduir, sense comentari uns fragments de l'al·ludit Missatge.

La Junta Permanent del Congrés Universitari Català, portant a compliment l'acord pres per aclamació a l'anar a cloure definitivament les sessions, té l'alta honor de trametre a l'As-

semblea de l'Excma. Mancomunitat de Catalunya la fervorosa salutació del Congrés i juntament amb ella l'expressió dels seus vivíssims anhels.

Dues afirmacions categòriques—que podríem calificar de signe dels nous temps—ha establert el Congrés amb corprenedora unanimitat: l'unitat espiritual de la Cultura catalana i el principi de l'autonomia especialment aplicats a l'Universitat.

La primera afirmació, el Congrés sols ha pogut formular-la després d'un laboriós procés que ha donat per resultat un concepte més comprensiu i generós alhora així de l'Universitat com de la Cultura Catalana.

El Congrés s'ha pronunciat en contra del concepte vigent de la nostra Universitat, com les demés Universitats espanyoles uniformista i burocràtica, amb un pla imposat de càtedres i assignatures que esterilitza les més ben intencionades iniciatives, mancada de recursos econòmics, més preocupada de la funció docent que de la funció investigadora, oferint viu contrast amb altres centres de treball intel·lectual, molts d'ells en part sostinguts per professors desplaçats de la casa pairal per circumstàncies que tots hem convingut en calificar de transitòries. Contràriament, el Congrés ha proclamat com a postulat de la nostra renovació universitària l'incorporació gradual, mitjançant la creació de càtedres lliures i prèvies sòlides garanties de serietat científica, de totes aquelles iniciatives individuals o col·lectives, sigui quina sigui llur procedència, que signifiquin una empresa d'altura ja consolidada, un solc inèdit obert en el terreny de l'investigació o bé l'introducció d'ensenyances noves.

D'altra banda i amb la mateixa decisió, el Congrés ha proclamat l'alta conveniència d'estendre la consideració de cultura catalana a les iniciatives científiques nascudes i desenrotllades amb criteri renovador en el clos de l'Universitat, perllongant fins a elles la protecció econòmica de totes nostres Corporacions oficials, algunes de les quals fins avui se n'han desentès per raons potser fins a cert punt justificades.

Un dels fruits més positius del Congrés ha consistit en revelar l'existència, malgrat les dificultats d'ordre burocràtic i econòmic, de tota una línia de cultura catalana, fundament universitària i lliure, tan generosa i expansiva des dels seus començaments que ha cercat i conseguit la col·laboració de prestigiosos elements extrauniversitaris i la d'il·lustres professors de varies Universitats espanyoles i estrangeres. Aquesta línia de cultura catalana,

segons s'ha comprovat, té la seva fornal permanent en els laboratoris i seminaris universitaris, amparant llurs publicacions sota el nom gloriós de l'*Institut d'Estudis Catalans* o bé amb la senzilla denominació de la càtedra d'origen.

El Congrés, veient en aqueixa línia de cultura catalana una anticipació de l'Universitat futura, n'ha fet la nina dels seus ulls. Conseqüentment, la *Junta Permanent* s'imposa el deure principal de vetllar perquè sigui aquella no sols respectada, sinó dotada convenientment; i no sols apoiarà les manifestacions genuïnament catalanes, sinó qualsevulles altres que tendeixin a enfortir espiritualment l'Universitat, capacitant-la per a les futures renovacions. El Congrés ha fet justícia als esforços isolats, malauradament poc coneguts, realitzats per alguns professors entusiastes freturosos d'intensificar i estendre a la vegada els fruits de llurs ensenyances. Com també va veure, amb profund agraiement, la simpatia i àdhuc el concurs directe i meritíssim que a la seva obra aportaren distingits professors i alumnes no catalans.

La segona afirmació cabdal del Congrés, de veritable transcendència per a l'esdevenidor, és la de l'autonomia universitària. Aquest concepte, que constitueix un vell capítol de les aspiracions catalanes, ha sigut objecte d'una assenyalada revisió. El Congrés ha afirmat el principi de l'autonomia universitària integralment, sense possibles adulteracions: des de l'autonomia cel·lular de la càtedra, la més sagrada i eficient, basada en la dignitat i la responsabilitat del professor, compenetrat amb els deixebles per a la realització d'una empresa col·lectiva que troba en el laboratori o en el seminari el seu organ natural de creació, fins a aquella manifestació màxima d'autonomia que consisteix en el govern de l'Universitat per l'Universitat mateixa. Després d'una discussió altíssima que assolí la vibració dels grans moments, el Congrés ha afirmat resoltament el dret de la futura Universitat de Catalunya a establir i reformar el pla d'ensenyances que ella entengui més adequat a les seves necessitats i capacitat; a fer el nomenament de les autoritats acadèmiques, dels professors i demés personal; a curar, sense ingerència d'altri, de l'administració dels seus cabals; en una paraula, a ésser mestressa dels seus propis destins.

LAFONTAINE EN CATALÀ

Amb especial permís de la Editorial Muntanyola, que n'és posseïdora, publiquem aquestes belles traduccions amb les quals el poeta Josep Carner incorpora definitivament al català la gràcia fina, l'amor vigilant i definit a la naturalesa i l'espiritual intenció escrutadora de Lafontaine.

LA GRANOTA

QUE VOL FÈR-SE TAN GROSSA COM EL BOU

Una granota veia un bou
que li semblà de bella alçada.
Ella que, tot plegat, no era gran com un ou,
envejosa, s'estén, i s'infla, atrafegada
per no restar, com a gruix, sota peu,
dient: —Ma germana, mireu
que n'hi ha prou així? Dec ser bastant pleneta.
—No gens —Ara potser? —Tampoc. —Ara serà!
—No vos hi acosteu pas. —L'encesa bestioleta
s'inflà tan bé, que va esclatà.

El mon és ple de gent que fan al seny ultratges.
El burgès vol casal com els dels grans senyors;
tot princepet te els seus embaixadors
i tot marquès vol tenir patges.

EL CORB I LA GUINEU

¡Oí, mestre Corb en un arbre es plantà
tenint en son bec un formatge!
I la mestressa Guineu que ho flairà
parlà en eix estil de llenguatge:
—Senyor Corb, magnífic hereu!
i que en sou de gentil! i que bell em sembleu!
I si és de tant d'aventatge
vostre cant com vostre plomatge,
sou el fènix, ben cert, entre tots els boscans.—
Estufava's el corb en oír l'escomesa,
i per mostrar tots els encants
de sa veu, obre el bec, deixa caure sa presa.
La copsà la guineu i digué: Bon senyor,
diu que tot adulator
viu a despeses d'aquell que s'hi encanta.
Bé val un formatget una lliçó tan santa.
El corb confós de l'averany
jurava, un poquet tard, de defugí el parany.

LA GATA METAMORFOSEJADA EN DONA

Un home va estimar sa gata amb gran fal·lera:
la trobava gentil, exquisida, encisera
i amb uns miols tan delicats!
Era més boig que no els lligats.

Eix home per sos precs que amb llàgrimes arruixa,
per sortilegi i art de bruixa,
féu tant, que del fat conseguí
que aquella gata, un bell matí,
es tornés dona; de seguida
va fer-ne el ximple sa meitat:
vetaquí foll d'amor sens mida
a qui abans n'era d'amistat.
Jamai la dama més galana
no encisà tant son escollit
com eixa esposa novençana
feia amb el las de son marit.
Vinguen postures i gatzara:
ell res de gata li repara,
i dominat de l'erro, creu
que és dona en tot i a tot arreu,
quan ratolins bo i fent a l'estora escomesa,
dels dos casats de poc destorben el delit.
La dona s'alça tot seguit
però perdé l'avinentesa.

Tornats els ratolins, s'aclofà vers sa presa.
Prou amatent es mostrà, aquest camí.
Ja sense faç de gata encesa,
no la temia el ratolí:
d'esquer va fer-li sa figura.

Si en té de força la natura!
Ella es burla de tot; passada certa edat
la roba ja té el séc, el vas és amarat.
Inutilment d'antiga via
mudà el costum l'home voldrà;
hi maldareu de nit i dia
sense poder-la reformà.
Per cops de força o fuetades
no són les esmes trasmudades,
i baldament bastonegeu
mai vencereu en la palestra;
la porta als nassos li tireu
i tornarà per la finestra.

EL LLEÓ I LA RATA

Tant com se pugui, cal anar fent favors noves.
Sovint ens cal l'ajut d'un altre més petit.
Veieu en dues faules com veritat he dit.
Tan abundoses són les proves.

Entre les potes d'un lleó,
atarantada un jorn la rata féu sa eixida.
El rei dels animals, en tal ocasió,
mostrà son cor reial i li dongué la vida.
El benefici no és perdut.
¿Quan d'un lleó fóra cregut
que empar de rata li caldria?
Però en eixir del bosc, tirant pel carrerany,
caigué en les xarxes d'un parany:
amb tots els seus braols la fera no en sortia.
I la rata vingué: son dentat és prou fi;
una malla desfent tota la xarxa estira.

Paciència i temps a desdî
fan més que la força i la ira.

EL COLOM I LA FORMIGA

D'animals més petits altre fet cal que diga.
Quan bevia un colom, devora un clar torrent,
decantant-s'hi, rodà la formiga al corrent:
¡dins aquell oceà, veièssiu la formiga,
cap a terra sirgant, amb inútil desori!
El colom tot seguit se'n mostrà apiedat.
El bri d'herba per ell damunt l'aigua llençat
la formiga atenyé, com a nou promontori.
Ja s'ha salvat. I esdevingué
que passà, peu descalç, un minyó mal feinê.
Du ballesta el bergant a la mà, sort funesta!
Des que l'au de Venus veié
que ja a l'olla la creu i en son cor li fa festa.
Mentre deixa el pagès per al tret l'armá llesta,
la formiga el pica al taló.
El villà girava la testa
i, d'un vol, el colom ja no fou llucadó.
El sopar del bergant aquell vol sé l'emmena:
bada la boca, i no l'omplena.

LA RATA DE CIUTAT

I LA RATA DEL CAMP

Amb saluts de bella escola,
una rata de ciutat
invità la camperola
a deixalles d'un bon plat.

En catifa de Turquia
fou posat el llur cobert.
No cal dir si gaudiria
la parella a cor obert.

Quin convit! Quines bocades!
Bé de Déu per tots cantons!
Però algú, sent ja entrenades,
els trencà les oracions.

A la porta, gens llunyana,
una fressa van senti.
Fuig la rata ciutadana:
sa companya la seguí.

Calla tot: la gent marxava.
I xen ellés del forat
i digué la que hostatjava:
—Acabem-nos tot el plat.

—Prou! va dir-li la pagesa.
A ma llar demà vindreu;
i no és pas que tingui apresada
una cuina d'aquest preu.

Però res no em ve a interrompre.
Menjo a pler, i em fa profit.
Adeu, doncs. ¡Uix, el delit
que el temor pugui corrompre!

JOSEP CARNER, trad.

ELS LLIBRES

NACIONALISME i FEDERACIONISME, de A Rovira i Virgili. Societat Catalana d'Edicions, volum XXXVIII. Barcelona 1918.

Nova exposició, com sempre documentada i brillant, de la teoria i de les solucions nacionalistes.

Per les campanyes d'En Rovira i Virgili el nacionalisme català s'ha vist enfortit amb la ideologia democràtica. L'home és el subjecte de tota llibertat. Aquell que senti damunt d'ell el pes d'un poble-senyor, el que per exemple sigui obligat en certs actes de la vida pública a usar una llengua que no és la seva, aquell per més que gaudeixi de sufragi universal, de jurat, de llibertat

d'impremta, no serà pas un ciutadà, sinó un súbdit.

El nacionalisme suposa la sobirania, la constitució de l'Estat nacional. Els estats nacionals poden acoblar-se mitjantçant la forma federativa.

EL ARTE DRAMATICO EN EL RESURGIR DE CATALUÑA, de Francisco Curet. Barcelona, Editorial Minerva, 1918.

Fou el teatre, no pas el reduït cenacle de poetes dels Jocs Florals, ço que féu sentir al poble català l'aire del temps nou. Seria injust no reconèixer que un sàinet xabacà d'En Robreño o una gatada d'En Soler, escrita en un

català del que avui ens avergonyiríem, representen molt més en el dinamisme de la renaixença catalana que no pas tota la sèrie de llargs poemes sortits de la fornal versificatòria entre 1850 i 1880.

Això és important de constatar-ho sobretot ara, que per la crisi del teatre, la nostra literatura ha perdut el contacte amb la massa mig-alfabeta. Seria un perill que aquest estat de coses seguís molt temps. Una literatura de cenacle pot tenir una gran valor en la història general de la literatura, però no en té cap en el desvetllament d'una consciència nacional, que és el cas de Catalunya.

El llibre d'En Curet—única his-

tòria completa del teatre català — és dels que un llegeix amb gust per la quantitat de notícies que conté i per l'entusiasta optimisme que l'omplena. Llàstima que l'autor es deixi dur alguna vegada per l'èmfasi oratori que li entorboleix la crítica serena.

NOVES I DOCUMENTS INÉDITS SOBRE LA FAMÍLIA SENYORIAL DE CABOET I LA QUESTIÓ D'ANDORRA, de J. Miret i Sans. Barcelona, 1918.

Trobar-se amb un erudit que sent el batec del temps, i que en els vells pergamins del segle XIe hi recerca el fonament de solucions progressives per demà, es cosa que no sovinteja pas, i encara menys a Catalunya.

Aquest darrer treball d'En Miret, que ve a constituir un suplement a la seva *Investigación històrica sobre el vizcondado de*

Castelbó (Barcelona, 1900), l'avença d'uns quants anys i puntualitza l'origen i l'herència de la sobirania dels Caboet a Andorra, demostra la confusió i la imprecisió que sempre han regnat respecte a la constitució política i a la personalitat internacional de la Vall, i per fi, havent demostrat els perills del *statu quo* actual, proposa una solució irrefutable des del punt d'albir nacionalista.

El Sr. Miret vol que Andorra, territori català, formi política i administrativa part integrant de Catalunya. Cal per això en primer terme que la co-sobirania actual — o com vulgui dir-se-li — de França i el bisbe d'Urgell desaparegui en profit d'Espanya. La qüestió del bisbe s'arreglaria fàcilment amb compensacions econòmiques. La de França és més àrdua, puix que el Sr. Miret voldria incorporar a Catalunya no sols Andorra sinó

també la part ara francesa de Cerdanya. Ell proposa com a compensació cedir a la França la Vall d'Aràn, geogràficament i lingüísticament gascona. Volent salvaguardar, però, l'autonomia andorrana el Sr. Miret demana que el representant de l'Estat espanyol a Andorra sigui la Mancomunitat catalana, i que la Vall no formi una nova província sinó un territori autònom.

Bella és l'idea i, com diu el senyor Miret, a l'hora de la pau fóra qüestió de resoldre-ho. Mentre la Mancomunitat no sigui més robusta i amb més atribucions que fins ara, veig, però, molt difícil de realitzar el pla del Sr. Miret sense caure en una anexió pura i simple a Espanya. En aquest cas, volent afavorir els andorrans els duríem la *cultura* de pandereta i els fariem vessar la sang al Marroc.

L. N. D'O.

LES EXPOSICIONS

EL PRIMER «SALÓ DE PRIMAVERA»

Avui dia una Exposició colectiva com la que acaba d'obrir-se al Palau de Belles Arts és una festa més de Primavera, talment unes Carreres de Cavalls o un campionat de Natació. L'art no hi guanya res perquè l'estímul s'ofega en una gran profusió i varietat de teles i escultures. El Reglament extraordinàriament liberal però també extraordinàriament lògic que el President de l'Associació d'Amics de les Arts, Sr. Sandiumenge, proposà, no farà que dintre alguns anys, es constati una influència mútua entre les extremes tendències de l'art català, ni que's creï una tolerància respectuosa. Cada any l'ultra dreta artística intrigarà contra tot ço que se situï a la seva esquerra i l'ultra esquerra farà el mateix joc amb la seva dreta. Cada any veurem estàtues mutilades pel pudor oficial i apareixeran els mateixos articles indignats en els periòdics. L'Exposició de Primavera és i serà un gran fet divers de l'art, una fira on només el Museu comprarà i un pretext per galvanitzar Barcelona amb extremituds forçades de gran capital. I en el fons, això és lo millor d'aquest Saló de Primavera. Els nostres artistes, altrament de sentir-se

influïts o de la vívida pintura francesa o de l'oficial castellana, seguien aiximateix el fet divers de París o de Madrid. Els uns sospiraven per Chez Guillaume o pels Berheim i els altres per l'Acadèmia de San Fernando. Aquesta Exposició anyal, burocràtica, vegetativa, serà una caloretta on escalfar tots, vells i joves, llur actuació d'artista. Mancaria només que el públic s'hi entrenés una mica, i comprés també una mica, i el mecanisme rodaria molt temps. Potser un dels trucs fóra crear undia a la setmana de visita franca. Seria la manera d'assegurar que els nostres rics visitessin l'Exposició.

La primera impressió que's reb en aquest Saló de Primavera és la de desorientació. Els pintors dels cirkols «pompiers» són els únics que caminen amb un cert aplom: les maneres de calcar la realitat són tan poc personals i variades. Altrament s'assemblen els uns amb els altres, com els criats, per la manera d'afalagar al públic: el mateix gest, la mateixa rebrincada, el mateix somriure artificial. Però entre els pintors de mèrit, entre els artistes personals, dintre una mateixa harmonia d'aspiracions, dintre una mateixa dignitat d'artistes, les interpretacions de la realitat són tan distintes que l'espectador se sent desconcertat.

El temps és revolt i les patacades són fortes. Un crític francès observava, fa pocs dies, aquesta mateixa desorientació en una Exposició General celebrada ara de poc a París. Aquesta desorientació es veu però augmentada en el nostre Saló de Primavera, per una gran depressió. Potser ho fa aquella instal·lació d'escultura de la Sala de Festes, tan nua, tan *Hotel de Ventes*. Potser aquells Independents tan hospicians. Potser la majoria innegable d'art «pompiers». Potser el record mai esvaït de la darrera Exposició d'Art Francès. Una cosa o altra, però la sensació de depressió hi és, i aclaparadora.

CÍRCOL ARTÍSTIC

No cal dir que en aquestes Sales s'agrupen moltes calamitats de l'art català i castellà. El nombre és abrumador. Parlar dels expositors de un a un fóra repetir els conceptes i sovint els dicteris. Es curiós observar, de totes maneres, un canvi en aquest agrupament: i és que comparteix el predomini de la pintura valenciana un cert *Henri Martinisme*, molt confitat, més encara que el del propi Henri Martin. Aquí tenim la influència de la darrera Exposició d'Art Francès.

La Sala Reina Regent conté les obres de les autoritats. Qui l'ha vista i qui la veu! En el lloc on hi havia darrerament el «Moulin de la Galette» hi ha una tela d'un tal *Zaragoza* que parla per tot l'art castellà. En *Ramon Casas* hi té les mateixes dones de sempre, més un retrat de Miquel Utrillo, naturalment molt semblant. *Gonzalo Bilbao*, moltes teles vulgars, però no tan dolentes com les d'altres pintors que figuren en aquesta sala i que passen per bons. *Rusiñol* exposa jardins i més jardins: humitat verdsosa i acaramel·lada. *Nicolau Raurich*, fals, amanerat, espaterrador, però sense oblidar-se de ser genial. *Joaquim Mir*, sense gaire alè. De les set teles que exhibeix n'hi ha una que francament ens desagrada: té cops *Enric Serra*... Hi ha un paisatge atenuat de tons bonic. «El Retaule», bé, també.

Fora de la Sala Reina Regent la confusió és la mateixa. Entre retrats *Julio Moisés* i gitanes de *Joan Cardona* i paisatges de *Francesc Llop* se salven uns *Galweys*, acostumats però ben fets, encara que amb una certa sensació de vellúria, i algun *Matilla* discret i bellugadiç. Perdut i aclaparat surt algun estudi decoratiu de *Ramon Rigol* i algun dibuix de *Jaume Duran*. Aquest darrer exposa també un bell plafó en relleu en la secció d'Escultura. Corona aquesta fila de *Pinazos* i de *Morenos Carbonero* i *Alcalás Galiano*, i *Villegas* i *Masrieras* i *Gutierrez Solanas*, etc. unes estàtues d'En *Blay*, entre les quals hi ha un fragment de l'horrible Monumenta F. Pii Margall, del qualensem parlar en un dels números vinents.

CÍRCOL ARTÍSTIC DE SANT LLUC

Es descobreix en aquesta entitat un esforç, per reunir un gran nombre d'expositors. En aquest sentit de quantitat és gairebé un èxit. Però per arribar a aquest èxit ha calgut sacrificar moltes coses, sobretot un cert pudor d'intimitat que pot-ser el Círcol de Sant Lluç era el primer i únic de conservar. Ara aquest pudor és un impudor absolut. «L'Associació Courbet» al costat de *Llaverias*, el *sunyerisme* de *Marquès* i *Puig* al costat de *Marian Andreu*, *Barradas* al costat del paisatge de suggestió anglesa tipo *Vancells*. Barreja caòtica sobre la qual s'hi veu la mueca esgarrifada de *Joan Llimona* i el *llimonisme*. No caldrà dir que aquesta barreja és un

espectacle que no ens serà donat gaires anys: cada entitat tindrà un aglutinant mínim.

Dos grups exposen dintre aquestes sales amb una certa autonomia: «L'Associació Courbet» i el «Gremi d'Artistes», de *Terrassa*. La primera triomfa, no cal dir, per la modalitat juveníssima que aporta a l'art català. Són cinc els pintors que la integren: *Joan Miró*, *Enric Ricart*, *Rafel Sala*, *Francesc Domingo* i *Marian Espinal*, i ademés l'arquitecte *Ráfols*. *Joan Miró* i *Marian Espinal* són els que millor queden aquesta vegada: *Miró* ple de defectes i ple de qualitats, gairebé tan extraordinari en els uns com en els altres. Apoya en la ratlla d'una manera groixuda sense ésser pesada perquè té una certa jocunditat de caserna, graciosa, inconfundible. Realíssim en l'expressió, moltes vegades groller (aquelles mans nuoses). Molt decent de color: aquell joc de groc i vermell que no és cap reclam sinó una discreta companyia de color a segon terme. *Marian Espinal* també molt bé. Sobretot els dos bodegons i el paisatge. Al revés de l'anterior pintor no té grans qualitats però tampoc grans defectes. Les teles no obstant queden bé, entonades, construïdes. El «Retrat de nena» pot-ser una mica sec. *Francesc Domingo* és el pintor que ja admirarem en el «Saló de La Publicitat» dotadíssim i desorientat. En aquest Saló de Primavera se'l veu dotadíssim també però viciat. Aquells clowns són molt cuinats: Les Natures mortes, bé. *Rafel Sala*. Acurat, fixador, primitiu de colors. Dóna una sensació d'immobilitat inquietadora. *Enric Ricart*. Barrejat com en altres exposicions. Un paisatge, el 469, afectadíssim. Les natures mortes, seques, característica molt Ricart. Una «Noia cusint» interessantíssima. Companyia de *Joan Miró*, pot-ser? Amb un projecte del nostre col·laborador *Josep F. Ráfols* acaba l'exposició de l'A.-C.

Amb el «Gremi d'Artistes de *Terrassa*» exposen al paisatgista *Pere Viver*, difunt; *Joaquim Vancells*, altre paisatgista, amic de les visions emboirades de muntanya; *Joan Duch*, alliberat de *Torres-Garcia* i lleument atacat de *llimonisme*; *Teresa Romero* d'un orientalisme desconcertant per l'impressió que dóna de labor de monja i de mecanisme (totes les teles tenen l'actitud mecanitzada d'aquella nina del número 481); *Antoni Badrines*, terrós de tons, marinista poc nostre (no

encerta nacionalment ni el blau ni el verd); i *Pere Prat Ubach*, dibuixant que oscil·la dignament entre *Apa* i *Junceda*.

Fora d'aquests dos grups no hi ha més classificació a fer que la dels seguidors de *Joan Llimona*. Són amb ell, *Darius Vilás* i *Miquel Soldevila*. Tots tres recollits i de gestos cantants, amagats darrera blaus i verds que no comprometin, aprofitant l'èxit de les actituds místiques *Joan Llimona* continua torbant adolescents amb aquells escots oblidats i aquelles puntes de camisa cotó que fan l'encís de la moceta obrera. *Darius Vilás* més voluntaria i activament decoratiu, però gens rítmic. *Josep Llimona* exposa també un bust i una estatueta en marbre.

Altre expositor: *Josep M. Marqués Puig*, seguidor de *Joaquim Sunyer*. Construeix molt bé com tots el *sunyeristes*, les actituds se li aturen però en la construcció quedant-li les composicions d'un decorativisme instantani. És un dels més interessants d'aquestes sales.

Francesc Gimeno. Impressionista a base de tons vinosos. Molt espirituós. Exposava un gran «Poble ampurdanès» indiscutiblement de les bones teles de paisatge d'aquest Saló de Primavera i superior dintre del *mirisme* al Mirs que hi ha en el Saló Reina Regent.

Rober Romangé, impressionista francès molt interessant.

Pere Farró. Altre impressionista. No usa de la pinzellada aguda i saltironant, sinó de la taca blanquinosa, arrodonida sobreposant-se i creant un cert ambient lluminós. Curiós. Ademés tres teles de *Francesc Canyelles*, un Plafó decoratiu de *Joaquim Torres-Garcia* que dóna la sensació de massa estirat, dos teles de *Barradas*, estridents i sintètiques, uns dibuixos molt anglesos de *Junceda*, un bodegó massa brunyit de *Jaume Mercadé*, uns paisatges molt desfets del suec *Hadar Janzen*, un Cap d'infant de *J. B. Porcar*, de bon alumne de *Llotja*, i altres teles que no ens interessen. *Ramon Sunyer* i *Jaume Mercadé* exposen bellíssimes joies. En la vitrina de *J. M.* hi ha una arqueta treballada per *Francesc Vayreda*. Molt bonica.

SOCIETAT ARTÍSTICA I LITERÀRIA

Aquí la depressió és, encara més forta que en les sales del Círcol Artístic. No hi ha tanta

confusió perquè gairebé tot és del mateix valor. La barreja és a base de *Carlos Vázquez, Marian Benlliure, Josep M. Tamburini, Rodríguez Acosta, Sorolla, López Mezquita, Mongrell, Alvarez Sotomayor, Casas Ablarcas*, etc. Uns paisatges de *A. de Cabanyes* s'acaben d'ofegar en aquesta hecatombe. Un *Puig Perucho*, de grosses dimensions, amb uns núvols amarengats, fa el darrer badall. Uns *Ricards Urgells* i uns *Martí Garcès*, cuinadets, que callen com uns morts. La nota pura la dona *Modest Urgell* que exposa una tela que és el lema de tots els seus companys: «Lo de siempre».

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les sales d'aquesta entitat són indiscutiblement les millors. Però cal observar que després de més de deu anys d'actuació ella no ha donat de si tot ço que podia donar. «Les Arts i els Artistes» havien d'haver fet la vida difícil per no dir impossible a tots els grups que anteriorment a ella havien governat l'opinió artística de la ciutat. Però en lloc d'estar en condicions d'anar a l'abordatge, avui la mateixa realitat del moviment pictòric l'ha abordat a ella. Car els fets fan que «Les Arts i els Artistes» sigui avui dia encara el grup oficial avançat, però la situació especialíssima de l'entitat no li permet actuar com a tal sense plantejar en el si de la mateixa un problema d'orientació espiritual. Robert Delaunay és per exemple avui un sospir d'angoixa.

Josep Aragay. Cada dia dona proves aquest pintor de ser un dels homes millor dotats del nostre moviment artístic. És extraordinària l'empenta amb què embesteix i resol els problemes més complicats d'expressió sense acudir mai a subtilitzacions teòriques i fiant-se sempre de la força del seu braç. Indiscutiblement té defectes. Un dels primers, és que se li coneix amb l'aire de les seves obres que'l seu braç esquerre sap el que ha fet el seu braç dret. Aquesta vanitat tan poc evangèlica, tan pagana del Renaixement, és la raó principal de que, essent Josep Aragay un dels bons pintors catalans, el públic intel·ligent no l'estima— a pesar de que'l tem. En la mirada a cua d'ull de la gent s'hi veu la por de que aquest pintor «algun dia en faci alguna de sonada». Cal reconèixer que en aquest instint del

públic hi ha una raó evident: i és el símptoma de l'audàcia. L'Aragay és el pintor més audaç de Catalunya. S'ha posat contra la corrent impressionista i post-impressionista, i vol restaurar l'actualitat constructiva del Renaixement fonamentant-se en que Catalunya no es pot permetre encara aquest luxe de l'art per l'art i la pintura per la pintura. Ataca els problemes més difícils de tècnica i s'isola com un valent i pensa només en Rafael i Miquel Àngel i Leonardo, en un veritable soliloqui d'il·luminat. Fa ceràmica. Prova la pintura al fresc, aquesta temptadora pintura al fresc que des de Puvis ha quedat essencialment sense seguidors. I quan l'encerta és extraordinària l'intensitat que assoleix, així com quan fracassa ho fa sorollosament i amb trencadissa. El «Retrat de la mare de l'autor» és excel·lent. En canvi la «Figura decorativa», n.º 641, és un desacert al nostre entendre. La mateixa convicció de que el seu secret està en la força, fa que apoi talment en els volums i en els tons, que l'expressió se li aganta. La plenitud del «Retrat de la mare de l'autor» deixava molt marge de potencialitat, però aquella esmentada «Figura decorativa», intent de silueta femenina, és senzillament atropellada per la força del pintor que sobrepassa el color i l'expressió d'una manera violent.

Una altra característica de Josep Aragay és el curiós sabor de fons de les seves teles. No cal que repetim els precedents espirituals que els informen. Però sí hem de dir la llur excel·lent valor descriptiva, d'una literatura primitiva i ambiciosa. El «Record de Umbria» tan bescantat *sotto-voce* per l'hostilitat que de moment inspira, no és més que l'admirable fons d'un quadre que un dia o altre pintarà Josep Aragay.

Rafel Benet. Fora de l'influència d'En Galí aquest pintor es va aclarint i desarcant. Ja ho diguérem fa algun temps encara que no d'una manera prou entenedora. Exposava ara un «Paisatge», un «Retrat» i uns «Desnús al camp». El «Retrat» molt correcte, d'una expressió molt marcada però a la vegada poc sortint— lloable discreció: tota l'expressió sembla actuar en un sol pla, com pot ser haurien d'ésser tots els retrats.— El «Paisatge» molt bé, però s'hi endevina massa l'obsessió de la pinzellada espaiada i de poc gruix de certs paisatges de Cézanne, un dels quals estigué en la passada Exposició

d'Art francès. La tercera tela no és comparable a aquestes dues.

Ricard Canals. Cada dia s'imposa més com a pintor de retrats. Sobretot de retrats senyoriuols. Copsa els gestos i l'expressió sense estilitzarlos. Té una certa elegància feta en els colors coneguts i habituals i ademés juga el gris admirablement. És un gris vívid, mai amorfe, sempre resultant d'una especial vibració de colors minúscols que hi pul·lulen. No construeix però emmotlla molt bé, algunes vegades massa bé. El «Desnús» per exemple, dona la sensació de que és emmotllat i pulit. L'esguard rellisca per la pell sense aguantar-s'hi, al contrari de ço que s'esdevé en aquell escot formidable que hi ha exposat de l'Isidre Nonell. En canvi els retrats 648 i 651 donen ja una sensació que s'acosta a l'escot nonellesc.

Domènec Carles. Amb Ricard Canals s'endú el llor destinat als millors impressionistes. És extraordinàriament pastós en les Natures Mortes que exposa, ric de gruixos però mai amb afectació. Ademés és un gruix que si bé no dona aquell reflexe ple de joia dels bodegons d'En Nonell tampoc cau en el reflexe metàlic d'alguns bodegons de llauana que hem conegut. És càlid de color sense ser fogós. El to no és cridaner però se sosté d'una manera forta i sostinguda: mèrit a remarcar puig Domènec Carles és un sensitiu del color però no és un intuítiu. Ell crea suggestionat per una simfonia determinada i la seva accentuada sensibilitat li exigeix una precisió que no s'assoleix més que a força d'agitar la paleta. Potser els divos del color l'encerten més depresa i per tant d'una manera més pura. Però difícilment l'assoleixen d'una manera més justa i amb una suavitat tan amoixadora.

Joan Colom. Exposava quatre bells paisatges.

Bertil Damm. Tres paisatges. Color sense gaire sensibilitat. Visió desfeta i esfilagardada.

Robert Delaunay. És l'únic expositor francès a «Les Arts i els Artistes». Se'l veu sol, tant per l'excitació pròpia com per la normalitat dels altres. Delaunay havia de exhibir en mig d'un grup d'estridents dins els quals la seva tonalitat *citronée* fóra l'agud metàlic d'una gamma superior. En 1912, quan exposà amb Marie Laurencin a la Galerie Barbazanges li esdevingué una cosa per l'estil: la Laurencin era encara una

base poc consistent per apoiar una palanca tan audaç com la de la seva pintura. Del valor intrínsec de l'art de Delaunay és difícil parlar-ne. Cézanne, repetint la frase del llibre de Vollard, tenia l'òptica en el cervell, però Delaunay la té en els nervis. Cézanne desfarà *per millor fer*. Delaunay desfa *per millor sentir*. Tot el plaer que produeixen aquelles obres que es diuen *Arc-en-Ciel*, *Disques solaires*, etc., és sensualitat de retina però no intel·ligència: una sensualitat agitada, estimulada a força d'àcid, amb un deix d'aspror llimonàcea a les dents. Algunes tela com *Notre Dame*, deixa una sensació més cerebral a causa del peu forçat d'una teoria de columnes. Per-xó no és el més bonic. Delaunay és l'arabesc, i no pas altra cosa.

Francesc Iturrino. Aquest interessant pintor basc, altre dels convidats, exposa un retrat de nena i un bust de dona amb mantellina. El primer fora excel·lent pel relleu que té, si no fos aquell aire mecànic de bebè de porcel·lana. L'altre és més desfet. Tot plegat té aquella qualitat eixuta que caracteritza la pintura de l'Iturrino.

Sebastià Junyer-Vidal. Visions de Mallorca, amb coves i grutes i altres característiques mallorquines. Dintre la carcassa d'una pintura afalagadora a base de colors literaris sorprèn un cert divorci amb la realitat que no s'endevina si ve de l'intenció del pintor o d'una inhabilitat.

Celso Lagar. Un altre convidat. Exposar un nu que té dos grans defectes: un desnivell de perspectives imperdonable i una estructura de cames molt defectuosa. Altrament usa d'un color blau d'una falta de sensibilitat eloqüent. Aquest nu és molt inferior al que exposà darrerament a les Galeries Laietanes.

Isidre Nonell. Aquest gran pintor, que tots trobem a faltar, és l'hèroe de l'Exposició. Els seus amics han sabut reunir una col·lecció escollida que al mateix temps que té un interès cronològic per la fidelitat amb què senyala l'evolució progressiva del pintor en els pocs anys de treball, és també rica de valors de tècnica. Enyorem però una sala de dibuixos, aquells dibuixos, saborosos i regalimants d'agre-dolç, i sobretot aquells malauradament poc nombrosos d'impressions de París: dames amb capells 1895 i algun recó de barri extraurbà. L'absència dels dibuixos fa que la Sala Nonell tingui interès únicament per la

pintura en si. En la trentena de teles exposades s'hi veu la formació d'un pintor extraordinari començant des del paisatge de suggestió francesa, amb tons clars i sobretot amb la llum com a personatge principal, fins a la figura de dona depurada d'obscuretats, passant per l'època tèrbola de gitanes atuïdes. La pinzellada d'En Nonell es veu créixer i alliberar-se i purificar-se través de totes les teles: primer té una confusió infantil, després pren relleu propi però té la seva vida en el contrast i en la barreja amb les altres (època dels mocadors virolats de les gitanes), després es depura de contrastos, repetint-se en unes fluctuacions discretíssimes i elegants. Hi ha tela feta gairebé tota en blau obscur, en la qual resseguiríeu pinzellada per pinzellada, cada una amb una vida pròpia i totes unides per un buf total de compositor. En els bodegons, el color, confiat a la seva pròpia força, sense coacció d'interpretació literària, es manifesta amb tota la seva potència. Hi ha reflexe confiat a una sola pinzellada, sense matisos, sense la més elemental i gairebé inevitable cuina de pintor. Però aquest color que hem vist successivament confús i contrastador, isolat, orgullós, puríssim, salta finalment de joia en el cap de dona situat sota el Paisatge n.º 694. L'escot d'aquest bust és una de les millors obres de pintor que s'han fet: Altrament de la sensació que dona de totalitat i de joia espontània, ens fa l'efecte que podríem treure les pinzellades una a una com si fossin escames de color d'or i rosa.

Ivo Pascual. Exposar unes *Retnadores d'Olot* repetit i amabilíssim.

M. P. Sandiumenge. Un estudi de paisatge de suburbi barceloní, elemental i bastant fi de segle. És impossible judicar d'un pintor per una sola obra com aquesta.

Joan Serra. Curiós temperament de pintor. Molt expressiu, però amb una insensibilitat colorística lamentable en un artista hàbil i fort com és ell.

Joaquim Sunyer. L'altre gran triomf del Saló de Primavera. Triomf naturalment intel·ligent, perquè no falta el murmur de l'hostilitat oficial i burocràtica. En realitat és el triomf total de l'Exposició: L'Isidre Nonell és l'apoteosi d'una naturalesa amb rara vocació per la pintura que troba en l'impressionisme el camp obert per fer vegetar la seva voluptuositat òptica. I

al nom d'En Nonell podríem afegir-ne algun altre. Però En Sunyer triomfa per les facultats i per la tendència. L'impressionisme és ja el moviment de ahir. L'estructurisme d'En Sunyer és el moviment d'avui, inevitable des del cop de massa de Cézanne i des del crit de consciència que les noves generacions catalanes han llençat sota la suggestió de la nostra indiscutible vocació classicista. És llàstima no obstant que tenint Joaquim Sunyer una col·lecció d'obres recents admirables, s'hagi limitat, per un excessiu pudor d'home sensible, a autoritzar l'exhibició de la tela «Cala jorn» adquirida per l'A. d'A. de les A., amb destí al nostre Museu. Aquesta tela no obstant és prou per a que completi l'èxit que es desfermà fa poc amb el «Retrat de la Sra. Carles». Aquell èxit era de sensibilitat senyorívola. Aquest és èxit de catalanitat absoluta. Gustave Coquirot no podrà dir més de Sunyer que és un *déraciné*. Desarrelat ell de *ses gamines, ses camelots, ses étudiants*, però no desarrelat d'una Catalunya evident i lluminosa. No caldrà que repetim aquí ço que s'ha dit tantes vegades de l'art d'En Sunyer: de que és la més pura manifestació plàstica de la joia. La joia no obstant fou en ell una expansió lírica, una activitat juvenil amb música de pins i amb plàstica de noies nues. Ara la joia de Joaquim Sunyer és una normalitat aplomada, acompassada en aquest aplom, amb la construcció acabada, arquitectònica de les seves figures. Cada dia se li fon aquell aire geomètric de les seves composicions en una maturitat perfecta de contorns i de pulpes. El verd de les teles d'En Sunyer és ja un verd clàssic, un verd de casa, tant de casa com aquell daurat dels venecians i vermell torrat dels bucòlics flamencs i el rosa eternit del més pur impressionisme francès.

Francesc Vayreda. Aquest pintor se'l veu treballar amb una regularitat perfecta. És el que construeix més per necessitat de construir i per impossibilitat física de crear líricament. Per això és potser l'únic pintor català en el qual trobem alguns cops una tela admirablement feta en una meitat i en l'altra equivocada. Això que podrà semblar un defecte als homes de númen pictòric, és per tot vident la penyora de que En Vayreda té l'èxit de la seva obra en el camp, no de les seves facultats, que

aquestes acostumen enganyar, sinó en el del càlcul matemàtic del seu treball. Per de prompte aquella sequetat que es veia en les primeres teles de figura humana ja no hi és en les quatre que exposa avui. El desnú és fraccionàriament una obra deliciosa de construcció, de substància, (llàstima de la artificiositat de la testa i de les extremitats). Aquella «Noieta de colom» és d'una exquisida sabor (la vivacitat dels ulls surt potser per primera vegada en les obres de Vayreda). Ademés, en el desnú, ja no es repeteixen aquells verds i blaus morigerats que li són característics.

I. Borrell i Nicolau. Exposatres hàbils escultures: Un retrat i dues testes de dona.

Enric Casanovas. Aquest nostre gran escultor exhibeix ara unes quatre testes; tres en bronze i una en pedra. Són belles com sempre amb aquell aire enigmàtic que contrasta amb l'evident classicisme de la factura.

Josep Clará. Unicament mostra una testa d'infant en bronze.

Pau Gargallo. Aquest escultor atormentat sofreix de que la pedra no és repujable com el ferro: el cap de dona és com tots els seus repujats. Però el «Nu d'home jove» es veu en una tensió de resistència a la mà que l'ha fet: és violent i forçat.

Manuel Hugué. Exhibeix bells dibuixos aquarel·lats i un curiós *Desnú* de fang, molt interessant. Cada vegada que es veu s'hi troba més. Llàstima de la qualitat de la matèria. Si fos normalment granel·luda no fóra inconvenient. Però es veu la barreja i la taça.

ARTISTES INDEPENDENTS

L'Exposició acaba amb unes Sales dedicades als independents, que són tristes, abandonades, fosques. Com hem dit més amunt donen una tristesa d'hospici que forçosament ha de revoltar als artistes que hi exposen. Sorpren trobar-hi de tant en tant algun punt classificat com *Daniel Guardiola*. La majoria són artistes passatgers població flotant o allunyada. Són unes Sales depriments perquè aquí la barreja té reflexes de misèria. No dona ganes de parlar-ne.

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

El «Foment de les Arts Decoratives» té també unes sales

d'art industrial. El cas d'aquesta Societat és greu. Al nostre entendre se l'hauria de desqualificar perquè la liberalitat del reglament Sandiumenge té uns límits que es diuen dignitat. I la pobresa, la misèria d'aquelles instal·lacions, demanen la desqualificació de l'entitat que n'és responsable.

ASSOCIACIÓ D'ARQUITECTES

L'Associació d'Arquitectes tanca definitivament aquest «Saló de Primavera». De bona gana en parlaríem, però pensem fer-ho en un número pròxim, en el qual ens referirem al rebaixament arquitectònic de Barcelona i de tot Catalunya.

SALA, VIDRIERS

Artísticament els vidres dels Sala, pare i fill, ens desplauen. Es el modernisme amb tot el bon gust *recoco* d'un París decadent i perfumat. La tècnica que els ha fet, mereix un altre respecte. Incompetents per judicar-la ens hem dirigit a un intel·ligent especialista català el qual ens ha dit lo següent: «Crec que haurà sigut molt difícil a la majoria dels visitants de l'Exposició Sala, apreciar el valor de l'obra d'aquells artífex, degut, sobretot, al desconeixement de la tècnica.

La pasta de vidre és un vidre excessivament dur. Les més altes temperatures no arriben més que a remollir la massa, portant-la a l'estat maleable una mica més dúctil que el del ferro quan el forjador el treballa.

Parlar dels vidres de Gallé Daum a propòsit dels Salas, és com parlar d'un fundidor, a propòsit d'un forjador. Els vidres de Gallé, mestre indiscutible de la tècnica, són vidres a varies capes sobreposades de pastes de diferents colors. Sobre aquest treball de tècnica, l'artista, grabador a l'àcid, amb la cura que permet aquest treball, va atacant i reservant els tons fins a obtenir el resultat volgut.

Tot altre és el treball que En Sala ens presenta. Aquí el tècnic i l'artista no es poden desdoblar. És una obra personalíssima i de les més espontànies. La pasta candent, sortint del gresol, i davant la boca del forn, per ràpides intermitències ha de rebre la forma i la decoració. L'artista no pot dubtar, ha de saber ben bé lo que va a passar, car és qüestió de moments, per assegurar el perfecte acord mutual

de les pastes i evitar tot refredament que vindria a comprometre el resultat final.

Aquesta manera de treballar és el que explicarà la sobrietat i simplicitat de la decoració. Si difícil és l'estudi tècnic de les pastes per a obtenir la bellesa de colorit i la preciosa qualitat d'aquesta matèria, difícil és l'arribar a la destresa d'execució. I els Salas en la seva Exposició, demostren a quin punt han arribat a dominar les múltiples dificultats que presenta el treballar tan bella matèria.»

PASSARELL

Caricatures incisives de pintors, literats, polítics, actors, etc. Anècdota viva i jocosa dins el món alambicat dels intel·lectuals. Passarell sap copsar immediatament les distintes característiques visiblement essencials de cada figura i traduir-les en una ratlla o en una ganyota. Fet això, el restant ja no l'interessa i acaba la caricatura obeint a la suggestió d'aquelles característiques. Però els detalls personals actuen dintre la caricatura cada un per separat i tot donant la sensació divisa de la persona, no la donen algunes vegades total. Ex: la de Joaquim Borralleras. Altres com la del pintor Torres-Garcia és absoluta. En un tercer cas l'intenció sobrepassa com una brumera la realitat: cas Eugeni Xammar, una caricatura deliciosa.

MANEL CANO

Manel Cano no és, no, per l'origen ni per la filiació espiritual, català. La seva trajectòria d'artista és unicament informada per una fina i desesperada recerca de la profunda i morbosa sensibilitat que no té arrels enlloc i té domini per tot. Quan feia pulcres acadèmies era ja un malfaltís prometedor. Ara que fa divagacions cubistes sobre l'èter, és un virtuose del decadentisme. El paisatge mateix de Llavaneres pren sota els seus morats i verds esmeragda, aire de cosa torbadora. És molt hàbil de mà: aquells retrats *picassos* són plens d'interès. No tenen la franca plenitud dels dibuixos a la *mina de plom* de Pau Ruiz Picasso, però obeint a la morbositat implacable de Manel Cano, tenen una ganyota mig desconfiada, mig abandonada, tot plegat molt característica de l'autor. Sobretot

quan sobre el llapis s'insinua només un colorit tènue de blaus i roses malaltissos com en el deliciós «Two girls of Broadway».

DOMENEC CARLES

Roses de Catalunya i paisatges i bodegons Admirable goig de pintura vist per un forat de la realitat. Diríem d'aquest pintor ço que diem ja en altra part d'aquest número apropòsit del Saló de Primavera.

SALÓ D'HUMORISTES

No és Saló d'Humoristes sinó de dibuixants simplement, i en la majoria de casos de dibuixants dolents. Per una banda s'ha de assenyalar el tipus de caricaturista català siguiu genre Cornet o Bagaria o Junceda o Apa, etc, sempre dins un cercle de dignitat. Per l'altra banda el baix dibuixant de minoritats depravades o de carniceres opulents. Aquest molt sovint és castellà o influït

de castellà. Hi ha un altre grup de dibuixants castellà que acostuma a estilitzar-se mig preraphaelísticament i mig castiça. Només en els primers saltà algun cop l'espurna de l'*humour*. Però precisament entre aquests hi ha absències remarcables. No cal que citem la més important de Xavier Noguès, el primer humorista català. Consola no obstant de tot això un aigua-fort signat Marcel Falter «La femme au chapeau» i unes quantes joguines plenes d'intenció.

ARTISTES GIRONINS

Girona és el rovell de la Catalunya arcaica: el vèrtex profund de l'espiral progressiva de la nacionalitat. Els artistes que ella ens pugui donar són mirats per nosaltres amb molt interès. Els que presenta avui al públic barceloní Xavier Montsalvatge, són Fidel Aguilar, escultor, mort fa poc, Joaquim Coll, dibuixant, Joan Corominas, Joan Solà, Joan Surós, pintors, Adolf Fargnoli, decorador, Pere Vail-

major, repujador, i Rafel Massó i Valentí, arquitecte. Tots plegats donen una curiosa sensació total de Renaixement que sense fer-los interessants a tots, un per un, els en fa col·lectivament. És tal aquest aire Renaixement de la totalitat d'aquests artistes que els mateixos pintors semblen obeir a una suggestió decorativista, fora de l'art per l'art, que completa l'esperit constructiu de l'escola gironina, presidida per l'arquitecte Massó. Un per un, sobretot els pintors i dibuixants, tenen grans defectes: el més gros és una estilització gens catalana en la ratlla i el color. Algun sembla recordar vagament una certa pintora polonesa que visqué entre les humitats gironines. L'artífex i el repujador atreuen més. L'arquitecte es mostra en les restauracions un dels tan anhelats homes de bon gust que necessitem en l'arquitectura catalana. En les creacions originals té una fantasia germanitzada que francament no ens acaba d'agradar.

E.-M. P.

LES REVISTES

L'IMPRESSIONISME I EL CUBISME SEGONS MR. PELADAN.

Amb Peladan crític d'art de la *Revue Hebdomadaire* el grup redactor de *Muntanyes Regalades* hi trobaria un bell company. L'ortografia oficial de la nostra llengua no és acceptada per aquests catalans de França: l'estigmatitzen de *boche*. L'impressionisme i el Cubisme no són acceptats per Peladan: bochisme pur injeccionat per l'espanyol *emboché* Picasso. Així, amb ardidosa baronívola just al to d'un cronista local, per exemple el redactor musical de *Las Noticias*, Peladan malparla «dels farsants que preconitzen Cézanne o altre mico de la paleta» i exclama:

«Caldria nomenar del llord nom de *Secessionistes* els pintors que han romput amb el sentit comú i que sostenen la senyera *boche*. Qui desembrollarà la qüestió de l'estil modern, hi descobrirà més teutonisme del que hom creu. El disgust físic que m'inspira aquesta gent m'impideix de recercar la filiació llur. El Kubisme, que convé d'escriure amb una *K*, té per pares Picasso,

Metzinger, Gleizes, Kupte? Sense dubte els alemanys han començat per l'impressionisme, que ha estat la declaració de l'anarquia, tot esperant la folia. L'impressionisme realitzava l'igualtat en el domini fins ara més jeràrquic: en impressionisme un pintor en val un altre; i tothom pot passar-se a mestre per tal com no hi ha regles ni fi a l'obra d'art.

Trobar a la naturalesa els tons de l'adroguer, era ja una simplificació contradictòria als museus; la invenció del to local pur trespassa l'imaginable. La nostre retina ha de ser sincera. L'impressionisme, fora de les seves causes morals: peresa, ignorància, comoditat, no s'explica sense òptica. Voldria que un jove especialista estudiés l'ull de tals pintors que percebeixen un to per un altre i sobretot coloracions d'ombres fantàstiques. Si hom reflexiona a la tenacitat, a la subtileza d'una coloració d'ombra, hom comprendrà que no sabria obtenir-se tot pintant, com un vidrier posa el màstic. Sense l'impressionisme, mai Alemanya no hauria pogut imitar l'Escola francesa. Jo crec que després de Monet i Sisley, vingueren els

Matisse i Guerin i C.^o, més fàcils encara de seguir. Pintar *fauve* o parlar negre, és exactament el mateix, una regressió dels sentits i una aberració del juí.

No cal tractar aquesta qüestió amb desdeny; el nombre dels imbècils és tal que cada afirmació troba un aprovador. Tal creu que Matisse, un dia, farà costat a Delacroix; l'animal fabulós que es nomena comprador de Cézanne existeix a múltiples exemplars i els alienistes tindrien del senyor Vollard nom i adreça.

El Kubisme fou el coronament de l'impressionisme, com Karl Marx és la suprema floració de Koenigsberg. Hom se figura malament un ser raonable llegint el manifest de Metzinger. Els pintors cubistes s'han permès de girar entorn de l'objecte per a donar-ne, sota el control de la intel·ligència, una representació concreta feta de molts aspectes successius.

Hom ha pogut enganyar-se un instant i creure a la fumisteria. En fet, el kubisme és una escola, amb teories i *amateurs*: i una escola alemanya, no la menys perillosa. Per la meua part, jo

crec que cal percaçar els Secesionistes com a Boèhes, tant com a profanadors».

Vetaquí com la recerca desinteressada pot esdevenir un perill per a la Unió nacional: el cubisme inicia un nou afer i Leon Daudet més en coneixença destaca un grup de camelots, i, tot espiant els tràfecs de Picasso, cura d'esbrinar una subvenció sospitosa als companys de «Sic».

LA JOVE LITERATURA I LA GUERRA.

Terminant el seu estudi sobre la jove literatura francesa, el senyor Lacaze-Duthiers assenyala l'aparició en 1917 de *Les Vivants* i dels *Cahiers Idéalistes français* en els quals col·laboren els millors escriptors. Sense un programa fixat per endavant els *Cahiers* són oberts a les idees més divergents acordant-se els col·laboradors en un punt: «odi a la mentida» tot treballant «per al restabliment d'una pau que no deixi entre els homes cap ferment de guerra nova». Entre els noms que donen interès a aquests *Cahiers* hi cal esmentar els de P. J. Jouve, Paul Brulat, Gabriel Séailles, Marcel Martinet, Charles Gide, René Arcos, etc.

Sis cops l'any apareix *La scabée*, revista literària defensora ardida del vers clàssic de forma fixa contra el vers polimorfe. *La Tache d'encre* redactada per liceistes de 17 anys que s'amparen d'uns mots d'Henri Barbusse i sostenen «tenir set de voluntat d'acció» «cridar l'odi de tot allò que és fals» «proclamar la veritat» «fe ardent en la joventut» etc.

Dirigida per L. de Gonzague Frick *Solstices* és una revista de tendències exclusivament literàries que sembla voler continuar, tot renovant-la, la tradició simbolista. *Pendant la Mêlée*, avui dia *Par delà la Mêlée*, col·loca a primer pla «l'educació i la formació de l'ésser individual» «l'escultura de la personalitat interior». Es caracteritza àcrata, individualista i eclèctica.

Durant les darreres mesades del 1917 han aparegut a França: *Le Symbole* col·locat sota l'ègida de Pitàgoras: «No vagis amb el ramat ni davant del ramat, sinó al costat.» *Les Ecrits libres*: «Som lliures, lliures de tot control moral. Franquesa i llealtat serà la nostra ensenya.» *Lutetia* (col·laboració de Paul Fort, Han Ryner i Xavier Privas). *La Maison*

Française, revista mensual d'art, de literatura i de sociologia. *Sarcasme*, revista pamfletària furiosament individualista.

El Sr. Lacaze-Duthiers dedica uns paragrafs al cubisme literari; dubta de prendre's seriosament a P. A. Birot i cerca les teories oficials de la nova escola en *Nord-Sud*, revista fundada per Pierre Reverdy i els quals redactors s'han agrupat entorn de Guillaume Apollinaire. Segons el Sr. L.-D. l'Apollinaire és considerat el més gran poeta d'aquest temps i de tots els temps: és el «nou Verlaine». — Pierre Reverdy (que el Sr. L.-D. anomena «Paul» així com escriu «Appollinaire») és un rar escriptor subtil, que recerca els contrastos i acostava les idees més oposades per a treure'n efectes singulars. — Max Jacob, un dels millors esteticians i crítics cubistes ha escrit un bell article sobre Nietzsche. — Paul Dermée és autor de *Spirales* que conté reals bel·leses. El talent personal de Dermée segons l'articulista de *La Revue* és una base sòlida per aquest moviment: n'és l'esteticiana.

Per últim el Sr. Gerard de Lacaze-Duthiers esmenta una fula de revistes i revistetes aparegudes de poc que es distingeixen pel seu eclectisme subratllat a gras i magre per uns mots sorollosos: *el bell, el ver, la bondat, la sinceritat, la justícia, la pietat i la vida*. Alguns títols copsats a bell atzar: *La Vache enragée, La Poussée, Le Glaneur, La Herse, La Veilleuse, L'Étincelle, Les Vagabonds, Les Fleurs d'Or, Le Terroir, Les Blés nouveaux, La Sève, Le Soc, Ceux de Demain, Franchise, Le geste neuf*, etc., etc.

Revista de Vich (maig 1918).

Joan Anglada contribueix a l'enquesta iniciada per *El Guaita* en els *Quaderns d'Estudi* sobre els solitaris de Catalunya:

«Sembla cosa de fantasia que a Vich hom pugui parlar de solitud. Però estroncada una tradició abans que nosaltres hi poguéssim veure i mancant entre els que foren nomenats néts dels almogàvars i nosaltres una generació intel·lectual intermitja, s'ha produït una solució de continuïtat. La vàlua extraordinària de les obres dels panvigatanistes no ens obliga a donar-ne una segona part. Ultra això no podem viure de la tradició sola; volem actuació millor que retrospectiva; ens plau més l'epita-

lami que l'elegia. No volem que la tradició ens serveixi d'excusa per a ignorar ni d'obstacle per al progrés ascendent de la cultura.

Un dels trets que caracteritzen l'escola panvigatana: sentiment localista exacerbada. Al localisme li concedim valor positiva en quant no significa oposició d'escola a escola ni competència de capitalitat, l'admetem influenciant el desenrotllament progressiu de la cultura nacional, evitant una absorció i anul·lació de varietats estimables i per la seva utilitat en l'enriquiment de l'idioma. La varietat harmònica dins la unitat és indicatiu de perfecció i bel·lesa.

Considerem eficient per a combatre el localisme i les angúnies de la solitud el col·loqui des de les planes de les publicacions i les visites col·lectives que *El Guaita* indicava.»

La Revue de Hollande (febrer 1918).

Paul Fort, escriu Henriette Charasson, durant vint anys ha estat lloat, discutit i criticat per la forma adoptada i molts d'estudis ha escrit hom sobre la seva tècnica. Paul Fort havia dit: «He cercat un estil podent passar de la prosa al vers i del vers a la prosa: la prosa ritmada furneix la transició. La presentació dels poemes de Fort en forma de prosa no canvia res a la valor essencial de les seves estrofes; allò que ens presenta és vers purament i simplement. La forma empleada per Paul Fort participa de la forma del vers jassia no n'accepti totes les exigències. I el procediment d'escriure els versos a continuació els uns dels altres no canvia llur caràcter essencial. No és ja des d'ara permès d'ignorar Paul Fort un dels rars poetes del nostre temps i desinteressar-se dels dinou volums de la seva obra.

Sic (abril 1918).

Pierre Albert Birot, escriptor d'*avantgarde* on se refugia avui el sentit clàssic de la França a propòsit d'una representació de Shakespeare donada en el Teatre Antoine en la qual l'acció es desenrotlla a l'escena i entre el públic, combat la seva error inicial en defensar aquest mitjà realista i torna devers els fins del teatre clàssic: l'actor, actor; l'espectador, espectador.

«L'art és un món creat per

l'home i l'home ha de contemplar-lo a distància. Jo voldria que l'escena fos més separada de la sala per la seva forma, matèria i marc. Per tal com ¿què cosa volem nosaltres? Retrobar l'art en tota la seva puritat, és a dir, reaccionar contra el realisme que no veu en l'art sinó imitació de les apariències; l'art *trompe-l'œil*, l'art *trompe-tout* »

Revue Scientifique (6-31 abril).

Sobre l'*Educació de l'esperit científic*, M. E. Brucker, escriu: «De fa un segle que la ciència ha transformat el món i s'ha barrejat tan íntimament als actes de la nostra vida quotidiana que ningú no gosa ja dubtar de la necessitat d'una certa instrucció científica. I, tot i això, si no es tracta d'instrucció sinó d'educació, molt poca de gent concedeix a la Ciència recursos tan grans com a les lletres. Adhuc entre els savis predomina la opinió que la valor educativa de la ciència és negligible a l'esguard de la de les lletres, sobretot de les lletres greco-llatines.

La tesi és massa absoluta. La literatura no té el monopoli del desenrotllament intel·lectual. Es permès de recercar si la cultura científica no té també el seu lloc al costat de la cultura literària. Hom pot dir, en resum, que les ciències són com les lletres un element de cultura per tal com el mètode llur és el mateix.»

Journal de l'Université des Annales (15 maig 1918).

El distingit publicista francès

Sr. Ernest Charles que des del *Pays* sosté una brillant campanya en defensa de les seves idees —que no són del tot les nostres— ve de donar una conferència sobre *Els nostres amics d'Espanya*. El J. de l'U. des A. la publica íntegra; en copiem uns trossos:

«No sabem prou bé, —vosaltres, sí, vosaltres ho sabeu, però el conjunt de la França no ho sap prou— que hi ha, no molt lluny de França, un dolç país que es diu Catalunya i que du una vida intel·lectual, literària, artística i comercial molt viva, i que és molt curiós de renovació i on se troba per ventura—en aquesta Catalunya—els elements d'una renaixença hispana. A Catalunya on hi ha artistes, poetes, escriptors, autors dramàtics com per exemple Guimerà, com per exemple Santiago Rusinyol, hom ha multiplicat les manifestacions en favor de França, manifestacions de tota mena, que no eren solament literàries, que no eren solament verbals, sinó que eren verament manifestacions que havien d'exercir una acció sobre l'evolució del pensament i de l'ànima hispana. Jo us asseguro que aquestes manifestacions han tingut una influència enorme, i avui dia menys que mai no hem de desconèixer les repercussions considerables.»

Catalunya, obirada ja del tot, és un testimoni cobejat per la gent enterada d'Europa. La nostra vitalitat nacional és un fet que «no hem de desconèixer» ni ells, ni nosaltres. Un comentari semblant al del Sr. E. Ch. ha aparegut en un dels darrers nombres del *Mercure de France*.

CAL ESMENTAR:

Els comentaris de *Myself*—pseudònim d'un bell esperit—a un article de *La Revista quincenal* que citarem en el nombre penúltim:

«Don Joan Alcover escriu amb una ufana absolutament contemporània. En canvi tots recordem el nom de tal minyó, i de tal, escrivint coses absolutament preterites.» «El partit que reivindica el nom de vell ens vol fer creure que En Maragall és el seu correlligionari i que els entrabancs que ens oposen serien subscrits pel Mestre. Obliden que En Maragall era un esperit extraordinàriament sensible. A En Maragall val més que no l'invoquin i que s'acontentin d'haver-li erigit en el Parc un bust de manifesta ridiculesa.—El coratge del somris dels socialistes francesos editant un periòdic humorístic «Le Perchoir» d'una bella tenue aristocrata.—L'exemple dels catalans de Buenos Aires publicant revistes com *Ressorgiment*, d'una perfecta correcció lingüística i d'una equilibrada actuació nacionalista.—*La Renaissance de l'Art Français et des Industries de luxe* revista parisenca d'art aplicat, curiosament presentada.—El cretinisme intel·lectual de uns esquerristes barcelonins emmatllant el nom de Catalunya per protegir una paròdia de mardilenyisme republicà tot tipografiant llurs inoportunitats amb un abominable mal gust.—La orientació donada a l'òrgan de *Nostra Parla* limitant la seva actuació a una encertada propaganda de la llengua.

J-V-F.

ESCOLA D'ART
DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS
CONSELL DE CENT, 369, 3.ER 1.^A

JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART

DE

**RAMON
SUNYER**

Corts Catalanes, 643.-BARCELONA

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

COLECCIO DE LIRICS MUNDIALS

ACABA DE SORTIR

**LES GEORGIQUES
CRISTIANES**

DE FRANCIS JAMMES

TRADUCCIÓ DE MARIA A. SALVÁ
PREFACI DE JOSEP M. DE SAGARRA

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - BARCELONA

ESTAN A LA VENDA ELS DARRERS VOLUMS

LA RENOVACIO DEL TEATRE

DE J. FARRAN I MAYORAL

QUATRE HISTORIES

D' EUDALD DURAN-REYNALS

CANÇONS D'ABRIL I DE NOVEMBRE

DE J. M. DE SAGARRA

EXILI

DE FERRAN SOLDEVILA

PER LA LLENGUA CATALANA

D' ENRIC PRAT DE LA RIBA
PRÒLEG DE J. BOFILL I MATAS

CANTIC DELS CANTICS LLIBRE DE RUT

DE CARLES RIBA

Les Geòrgiques Cristianes

DE FRANCIS JAMMES

TRADUCCIÓ DE MARIA A. SALVÀ

PREFACI DE JOSEP M. DE SAGARRA

Amb el nou any MCMXVIII «La Revista» ha començat a desenrotllar el pla d'edicions, desorganitzant la seva Biblioteca. Des d'ara els llibres apareixeran en seccions ordenades per objectes. Avui només podem donar notícia de les següents: LES PUBLICACIONS DE «LA REVISTA» pròpiament dites, que publicaran llibres de poesia catalana, filosofia, estudis d'art, pedagogia, crítica literària, sociologia, etc. La «COLECCIÓ DE LIRICS MUNDIALS» que's deslligarà de la Secció anterior, i traduirà les millors obres líriques dels poetes estrangers antics i moderns. «LES BELLES EDICIONS DE «LA REVISTA», secció nova, que publicarà edicions luxoses d'obres modernes amb la col·laboració dels nostres millors artistes. LA COLECCIÓ D'ESTUDIS POLITICS, secció nova també, que es compondrà, com el seu mateix títol indica, de llibres on s'estudiaran els més interessants problemes de la política.

Als actuals subscriptors de les PUBLICACIONS DE «LA REVISTA» se'ls servirà únicament la primera secció que's compondrà matemàticament de DOTZE VOLUMS ANYALS. La quota serà des d'ara única de CINC PESSETES TRIMESTRALS que's cobraran a la bestreta. Així els subscriptors no sufriran augment quan es tracti de llibres de preu alt.